

NOVICE

Glasilo Socialistične
zveze delovnega ljud-
stva občin
Kočevje in Ribnica

Izdaja ČZP »Kočevski tisk« Kočevje.
Urejuje uredniški odbor. Odgovorni
urednik France Grivec. Uredništvo in
uprava: Kočevje, Ljubljanska 14/a. Te-
lefon uprave in uredništva 389. Letna
naročnina 800 din, polletna 400 din in
jo je treba plačati vnaprej. Za ino-
zemstvo 2000 din oziroma 3 ameriške
dolarje. Tekoči račun 600-27-1-265 pri
NB podružnica Kočevje

Leto VIII. - št. 33

KOČEVJE, 9 avgusta 1963

Cena 20 din

Akcija za pomoč Skopju se nadaljuje

V ponedeljek, 5. avgusta, je bil v Ribnici posvet članov štabov kočevske in ribniške občine za pomoč porušenemu Skopju. Predstavnik okrajne skupščine Ljubljana je nanizal nekatere nepravilnosti, ki so se pojavile v zbiranju pomoči ter nakazal smernice za nadaljnje delo. Ti posveti so po vseh občinah in so namenjeni predvsem zato, da dopolnijo nekatere pomanjkljivosti pri dosedanjem delu.

Predstavnik okrajne skupščine Ljubljana je poudaril, da je prvo obdobje za hitro pomoč porušenemu Skopju za nami, vendar se kljub temu postavljajo pred štabe velike naloge, ki jih bo potrebno reševati preudarno in ustaljeno. V prvem obdobju je bilo marsikaj nenačrtnega. Podjetja so sama pošiljala pomoč, ni pa bilo nekega osrednjega zbirnega centra, ki bi to pravilno usklajeval. Vse pošiljke, kar se tiče poljedelskih pridelkov in lesa, bo sedaj urejevala okrajna zbornica, zbiranje pa se bo izvrševalo po zadrukah, ki bodo te prispevke tudi vskladiščile in, ko bo potreba, poslale naprej. Naknadno bo dovoljena tudi sečnja lesa, katerega bodo tudi zbirale zadruge.

Zbiranje obleke mora urediti občina RK. Seveda pa mora biti ta obleka čista in dobra. Denarna sredstva za pomoč Skopju se pošiljajo direktno na republiški žiro račun, sredstva za vzdrževanje otrok v Sloveniji pa se nakazujejo na žiro račun okrajne skupščine, občinski štabi pa ne smejo imeti odprtih žiro računov.

Prav tako se v Skopje ne sme pošiljati samoiniciativno delovnih ekip, ker je teh ekip zaenkrat dovolj. Treba pa jih je držati v evidenci. Ker bo akcija za pomoč

Skopju trajala dalj časa, ne bo več organizacija štaba pri okrajnem odboru SZDL, temveč bo organ okrajne skupščine pod okviro društva prijateljev mladine. Vsekakor pa je treba delo odbora občinske skupščine povezovati s sveti, predvsem s svetom za šol-

stvo in svetom za socialno zdravstvo. Krvodajalstvo naj ureja svet za zdravstvo, izdelati pa je treba tudi čimprej statistična poročila, ki naj zajamejo vse, kar je kdo prispeval. Vse izdatke za pomoč skopskim otrokom, ki so prišli v Slovenijo in jih bodo sprejele posamezne občine, bo plačeval okraj. Skopske otroke, ki bodo prišli v posamezne občine, pa ne bodo dajali posameznim družinam, temveč jih bodo zaradi lažjega in organiziranega šolanja nastanili po raznih internatih. Teh otrok je kočevska občina pripravljena

18 tisoč občanov se je izobraževalo pri DU

Številka, da je delavska univerza v Kočevju v minuli sezoni zajela v razne oblike izobraževanja 18.306 občanov, zgovorno govori o velikih družbenih vlogi, ki jo ima v komunih. Res je, da živi v kočevski občini le 16.000 občanov, zato je treba povedati, da so mnogi šli skozi več oblik izobraževanja.

Danes je tudi odveč vsak dvom o tem, ali je ustanova, ki se ukvarja z izobraževanjem odraslih, potrebna ali ne. Izkušnje doma in po svetu nam povedo, da je izobraževanje, ki ga pridobivamo v času rednega šolanja, šele osnova za nenehno izpopolnjevanje, ki traja vse do smrti. Med tem, ko že imamo za redno izobraževanje potrebne šole, pa za redno in sistematično izobraževanje odraslih nimamo za to potrebnih ustanov. Prvi zametki teh tako potrebnih institucij so prav gotovo delavske univerze in izobraževalni centri v delovnih organizacijah.

Izobraževanje pri delavski univerzi se odvija v treh smereh, ki pa skupaj predstavljajo celovitost izobraževanja. Te smeri so: strokovno, družbeno in splošno izobraževanje.

Ker so potrebe po strokovnih kadrih še vedno zelo velike, v občini je še vedno več kot polovico delovnih ljudi, ki so na delovnih mestih, za katera nimajo potrebne izobrazbe, je tudi dejavnost DU bila v veliki meri usmerjena v strokovno izobraževanje. Drugi letnik je končalo 36 slušateljev v srednji ekonomski šoli, 27 slušateljev v tehnični srednji šoli strojne stroke in 10 v tekstilni šoli.

Delavska univerza je organizirala tudi več tečajev za pridobitev kvalifikacij. Imeli so tečaje za polkvalificirane, kvalificirane in visokokvalificirane delavce v

gradbeni stroki in tečaj za kvalificirane kovinarje. Nekaj je bilo tudi krajših tečajev: tečaj za kinoooperaterje in tečaj za pisanje zapisnikov.

Pri družbenem izobraževanju sta najbolj uspeli politični šoli za člane Zveze komunistov, ki sta bili v Kočevju in Kočevski Reki.

sprejeti trideset, v Ribnici pa nimajo za to ugodnih prostorov in bi prišle v poštev samo družine. Vsekakor bo ostala glavnina teh otrok v Ljubljani.

Člani obeh štabov so še poročali o zbiralnih akcijah, ki so še v teku in pri tem poudarili, da je zlasti velik odziv tudi med kmečkim prebivalstvom, ki bodo verjetno darovali tudi les in krompir.

V kočevski občini so sedaj zbrali že 11 milijonov finančnih sredstev, materialnih pa šest milijonov. To se pravi, da pride na vsakega občana približno tisoč din.

V ribniški občini so zbrali finančnih sredstev za 3 milijone 480.000 din, materialnih sredstev pa za milijon sto tisoč. Samo po vaseh so nabrali za pomoč Skopljanom 527.000 din.

V teh šolah so si člani ZK pridobili potrebno znanje iz zgodovine delavskega gibanja, o sodobnih družbenih procesih in spoznali ekonomske zakonitosti našega družbenega razvoja.

Največja naloga delavske univerze na področju družbenega izobraževanja je bilo informiranje občanov o novi ustavi. Na 63 predavanjih je bilo navzočih 3200 občanov. Ta predavanja, skupaj z obravnavo osnutka nove ustave,

(Konec na 2. strani)

Praznik Loškega potoka

Krajevni praznik Loškega potoka, 31. julij, so prebivalci teh krajev slovesno proslavili. Tega dne leta 1942 so pobili okupatorji v Sodolu več zavednih ljudi Loškega potoka. Z ozirom na razmere v Makedoniji ni prireditev zajela takšnega obsega, kot je bilo predvideno. Slavnostni govor ob tej priliki je imel podpolkovnik IJA Bartol, ki je spregovoril o pomenu tega praznovanja. Proslave na Hribu so se udeležili tudi mnogi borci iz teh krajev, katerim je predsednik občinske skupščine Ribnica podelil odlikovanja. Položili so tudi vence na grobove padlih borcev v Sodolu, na pokopališču in pri partizanski bolnišnici Ogence.

Bakle so zagorele vrh starodavnega obzidja, po vsem mestu so zaplapolale zastave in fanfare so zaznale slovesen pričetek X. FESTIVALA JUGOSLOVANSKEGA FILMA v Puli. Pula, posebno pa še arena, že pričakala številne goste dobro pripravljena. Vse mesto je že precej časa pred pričetkom dihalo in živelo v festivalskem vzdušju, ki so ga še poudarjale številne zastave in plakati. Tudi v Areni je bilo že vse pripravljeno: oder in trinajst tisoč sedežev...

(O Puli, mestu na jugu Istre, in o njenem desetem filmskem festivalu preberite reportažo na 4. strani).

18 tisoč občanov...

(Nadaljevanje s 1. strani)

so bila po delovnih kolektivih na vaseh in v šolah.

V nekaterih delovnih organizacijah: v Inkopu, Tekstilani, Trgoprometu, Opremi, Kočevskem tisku, je delavska univerza ob sodelovanju sindikalnih organizacij organizirala prve seminarje za ekonomsko izobraževanje upravljalcev. Prav gotovo je, da organi samoupravljanja niso vedno uspešni, ker so člani teh organov premalo seznanjeni z družbeno ekonomskimi zakonitostmi našega razvoja in premalo poznajo pravne predpise. Priznati je treba, da ti seminarji niso povsem dosegli svojega namena. Izbor članov za seminarje je bil preveč heterogen — vse od vajencev do vodilnih ekonomistov podjetja — kar je bilo prvim težko dovtetno, so drugi menili, da je to, kar predavatelj podaja, že splošno znano.

Precejšnja je bila dejavnost na področju splošnega izobraževanja. Te oblike so zajele tudi največ občanov. Osnovne šole pri delavski univerzi so imeli v Kočevju in Kočevski Reki. V Kočevju je bila tudi večerna gimnazija. Šole za življenje so imeli za vse 8. razrede osnovnih šol, v dijaškem domu in za mladino Invalidskega zavoda. Skupaj je bilo v šolah za življenje skoro 300 slušateljev.

V obrambno vzgojo civilnega prebivalstva so zajeli tisoč občanov. Stiri predavanja so imeli v mestu in po eno predavanje v vseh večjih vaseh. Posebej pa sta bila še tečaja za vzgojo članov enot civilne zaščite in tečaj za gasilce.

Skupaj z Zavodom za zaposlovanje delavcev so imeli predavanja o poklicnem usmerjanju na vseh šolah in še posebna predavanja za dijake 3. in 4. razreda gimnazije.

Prav gotovo je, da bi bilo strokovno ali družbeno izobraževanje preveč enostransko. Za zadovoljitev duhovnih potreb in razvedrila je potrebno delovnemu človeku kulturno življenje. Da bi lahko sledili sodobnim kulturnim stvaritvam, je delavska univerza skupaj z občinskim svetom Svobode in prosvetnih društev organizirala

filmsko gledališče, ki je imelo predstave vsak teden, razgovore o glasbeni in likovni umetnosti in literarne večere, za najmlajše pa ure pravljic. Tudi nekaj potopisnih predavanj je bilo.

Delovni ljudje na vaseh so bili najbolj veseli potujočega kina. Predstave so imeli v vseh večjih vaseh. Podjetja, ki posojajo filme, obljublajo, da bo tudi za ozkočasno kino dovolj filmov in prav gotovo bo kino žel še večje uspehe.

Potrebe po kompleksnem izobraževanju so vedno večje in prav gotovo bo kočevska delavska univerza lahko v prihodnji sezoni podvojila svoje delo. -ia

Ob krajevnem prazniku Loškega potoka so tudi podelili nekaterim bivšim borcev odlikovanja predsednika Tita

10 let DPD Stara cerkev

V mesecu avgustu leta 1953.

Iz starih zapisnikov in vabil je razvidno, da je bilo pred desetimi leti ustanovljeno v Stari cerkvi DPD Svoboda. Pa poglejmo, kaj piše v teh porumenelih papirjih, v starih zapiskih: Na sestanku zastopnikov vseh masovnih organizacij za vasi šolskega centra Stara cerkev, ki je bil 7. avgusta 1953 je bilo med ostalimi točkami dnevnega reda tudi vprašanje ustanovitve DPD Svobode v Stari cerkvi. Soglasno je bil sprejet predlog; takoj so izvolili pripravljalni iniciativni odbor, v katerem so bili zastopniki vseh vasi tega okoliša.

Odbor se je sestel 9. avgusta in si razdelil delo po vaseh, da bi ljudem tolmačil namen društva

in njegova pravila.

Za 23. avgusta je bil sklican ustanovni občni zbor DPD Svoboda v Stari cerkvi.

V prvi odbor so bili izvoljeni večina članov pripravljane odbora Franc Goršič — gospodar, Ciril Pogorelec — načelnik telesno vzgojne sekcije, Tone Košorok — blagajnik, ing. Savo Vovk — podpredsednik, Spirič Mihajlo — tajnik, France Pogorelec — načelnik dramske sekcije in Cveto Novak — predsednik. V nadzorni odbor Briški Matija (ki še danes opravlja to funkcijo), Mikulič Janez iz Gorenja in njegov soimešnjak iz Slovenske vasi. Poseben gospodarski odbor, ki je imel nalogo predvsem obnoviti mladinski dom, pa so sestavljali tovariši:

Grebenc Franc, Hočevar Janez, Furlan Jože, Trpin Milan, Kotar, Cuder, Troha Štefan, Znidaršič in Zalar Janez.

V bogatem kulturnem programu na ustanovnem občnem zboru je z več točkami sodelovala tudi rudniška Svoboda.

Ne pred tem niti kasneje ni bilo tako impozantne prireditve v Stari cerkvi. Udeležili so se je zastopniki okrajnega ljudskega odbora in občinskega ljudskega odbora Kočevje, okrajnega komiteja KP Kočevje in zastopniki raznih prosvetnih in političnih organizacij. Pri popoldanski predstavi je bil navzoč zastopnik takratnega republiškega odbora Zveze Svobod in prosvetnih društev iz Ljubljane tovariš Bajc.

Kmalu po ustanovitvi pa je prišlo do motenj in mlado društvo se je razbilo in lovilo ravnotežje, ki ga še do danes ni našlo.

C. N.

Tudi na Roški cesti v Kočevju se staro umika novemu...

VELIKE POLJANE

(V. P.) Ko prideš iz gozda nad Ortnekom v vas Velike Poljane, te pozdravita dve lepi hišici, ki sta lahko v ponos in zgled vaščanom. Gospodarja teh hišic — delavca — izredno skrbita za lep izgled stavbe in lepo okolico, polno raznih lepih rož. Pohvale in posnemanja vredno.

OD PETKA DO PETKA DOMA IN PO SVETU — OD PETKA DO PETKA DOMA IN PO SVETU

ZMAGA RAZUMA — Moskova pogajanja treh »atomskih« zunanjih ministrov — Gromika (SZ), Ruska (ZDA) in Homea (VB) — niti niso tako dolgo trajala, uspeh pa je presenetljiv! Sicer smo nekaj takega pričakovali, podoben sporazum je napovedal in zahteval sam svetovni položaj, toda mislili smo, da bodo pogajanja dolgotrajna, da se bodo izrodila v nov pariški »vrh« in neuspelo dunajsko srečanje Hruščov-Kennedy. Precej upanja pa so nam dajale Hruščove besede ob pričetku pogajanj, ko je dejal trem zunanjim ministrom: »Zelim, da se pogovarjamo le o tistem, v čemer se bomo lahko sporazumeli...« Z drugimi besedami: nima se smisla pogovarjati o mednarodnih problemih, za katere ne bi mogli dobiti skupnega stališča. Že v njegovih besedah je bila izražena velika pripravljenost in želja po uspehu pogajanj, iz njih je odsevalo vse tisto, kar

človeštvo že dolgo želi...

V ponedeljek so trije »veliki« ob prisotnosti Hruščova, generalnega sekretarja OZN U Tanta in drugih pomembnih osebnosti, podpisali sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. O tem, kako pomemben korak je to, ne velja razpravljati, povemo lahko le to, da je to prvi korak k zblizevanju obeh svetovnih taborov, prvi korak k pogajanjem o Berlinu in obeh Nemčijah itd. Od tu tudi vodi pot k nenapadalni pogodbi med Varšavskim in NATO paktom, k ustaljevanju in zmanjševanju izdatkov za oboroževanje... in prav gotovo tudi k delni ali popolni razorožitvi. Vsekakor pa pomeni moskovski sporazum močno odjugo v blokovski hladilniku hladne vojne, in tudi to je veliko...

Svetovna javnost je sporazum sprejela različno. Večina držav je takoj izrazila pripravljenost, da pristopi k sporazumu, kitajska

vlada in časopisje pa je surovo napadlo sporazum in sovjetsko vlado, češ da je SZ kapitulirala pred ameriškim atomskim izsiljevanjem, da je izdala cilje svetovnega socializma itd., s čimer se je Kitajska nehote (ali hote) znašla na liniji Bonn, Pariz. Človek težko razume kitajsko trditev, da so važne revolucionarne množice in ne atomsko orožje, po drugi strani pa njihovo trditev, da bodo kmalu doma zvarili lastno atomsko bombo. Ob tem ne vidijo brezpomembnosti tega v sedanjem svetovnem položaju, medtem ko je Francija že delno uvidela, da si z atomsko bombo ne bo mogla pridobiti svojega »grandé«, svoje veličine.

Sporazum v Moskvi tudi ni všeč Nemcem, ki so doslej kar lepo uspevali ob hladnem nasprotovanju med vzhodom in zahodom. Upamo, da ne bo spet prišlo do zastojev in da ne bo kitajske nasprotovanje ponovno pahnilo

svetovnega miru v novo ledeno dobo...

POTRES V SKOPJU — POSLEDICA ATOMSKIH POSKUSOV — Švedski znanstveniki so ugotovili, da atomski poskusi vplivajo na motnje v ozračju in globini, Menijo tudi, da je skopski potres posledica 25-megatonske bombe, ki so jo preskusili Amerikanci.

SLOVO — Predsednik Tito je sprejel na poslovni obisk ambasadorja ZDA Georga Kennana. Pred odhodom je Kennan storil plemenito dejanje: kakor mnogi drugi je daroval kri za ponesrečence v Skopju.

PREDSTAVNIK — Generalni sekretar OZN U Tant je imenoval podsekretarja za politična vprašanja dr. D. Protića za svojega posebnega predstavnika na ženevskih razorožitvenih pogajanjih.

Velik odziv tudi po vaseh

Akcija za pomoč porušenemu Skopju v kočevski občini je še vedno v polnem razmahu. Tako se je v teh dneh prijavilo pri občinskem RK osem družin, ki so pripravljene sprejeti skopske otroke in jih tudi posvojit.

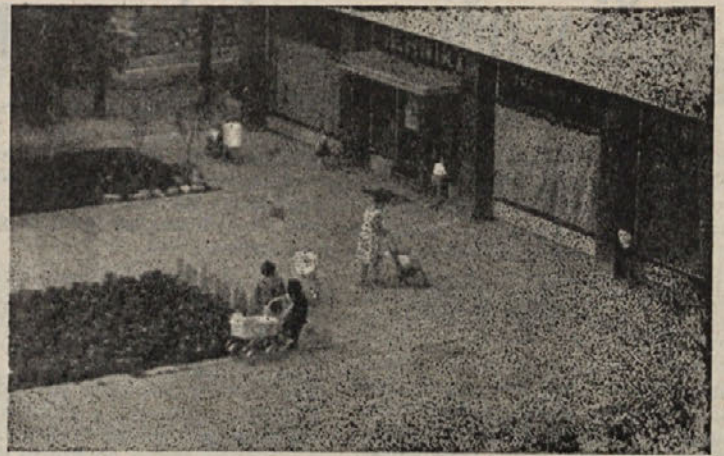
Zlasti velik je bil odziv za krvodajalsko akcijo, za katero se je prijavilo skupno 896 krvodajalcev iz posameznih podjetij. Tako se je za odvzem krvi prijavilo v Inkopu 63 krvodajalcev, v Itasu 53, Tekstilani 93, Gostinstvu 25, v Kovinarju 23, Rudniku 120, Trgoprometu 40, Avtu 26, Zidarju 76, Premji 35, Komunali 14, KGP 140, Elektro 15, ObLO 21, Kemični 25, stanovanjski skupnosti 5, vodovodni skupnosti 5 ter železniških uslužbencev 21. 15 prijavitelcev je tudi iz Stare cerkve ter šest prijavi izven kolektivov.

Vsem krajevnim odborom RK je občinski odbor RK poslal nabiralne pole za pobiranje denarnih prispevkov pri tistih, ki niso zaposleni v kolektivih. Odziv med prebivalstvom je bil velik, saj so samo v Stari cerkvi nabrali 62.000 dinarjev, v Mozlju so ta sredstva začeli zbirati že prej in so nabrali 21.100 din. Na Rudniku so zbrali 31.800 din. Nikola Tršič je dal n. pr. sam 5000 din. Prav tako je dal za pomoč Skopju 2000 din upokojenec Ignac Jezdič, ki ima majhno pokojnino, a je bil pri-

pravljen dati še več. Od približno devetnajstih ljudi v Črnem potoku in Zajčjem polju so dobili 13.800 din, Dolga vas je dala 16.250 din, na občinski RK pa je prinesel iz te vasi še 1500 din nek možakar. Lep odziv je bil tudi v Predgradu, Vimolju in Lazih; te tri vasi so zbrale skupaj 50.900 din, v Koprivniku pa so prispevali 7100 din.

V torek so iz kočevske Tekstilane poslali za pomoč Skopljanom tudi štiri bale blaga v vrednosti 409.000 din, Trgopromet pa je podaril raznega materiala v vrednosti 200.000 din.

Pri občinskem odboru SZDL je organizirana tudi dežurna služba za zbiranje obleke.

DOBRO IN KORISTNO BI BILO, da bi tudi pred samskim blokom postavili kakšno klop, saj je tako prijetno posedeti zunaj in opazovati glavno ulico Kočevja

Francetova jama, Kapljiva jama in Tobakova hruška

O Francetovi jami je bilo že mnogo napisanega. Skoraj slednji že ve, da leži nekoliko pod samotnima kmetijama obeh Seljanov v Mali gori in da postaja prav v zadnjem času prijetna izletniška točka prebivalcev Ribnice, pa tudi gostov, ki pridejo k nam. Vsak, ki jo obiše, tudi kmalu izve, zakaj se imenuje Francetova jama. Odkrilo jo je namreč sedem Francetov in po njih je dobila tudi ime. Čeprav

majhna, pa skriva v sebi toliko različnosti v strukturi kapnikov, da se lahko kosa z največjimi jamami v Sloveniji. Tu lahko najdeš galerijo stalagmitov in stalaktitov, razne zavese, figure, ki jih je narava tako spretno izoblikovala in jim lahko daješ vedno nova imena, v sredini majhne dvoranice pa je impozantni lesteneč, ki daje še lepši videz prostoru.

S predsednikom jamarskega društva Ribnica, Francetom Škrabcem pa sem si ogledal tudi Kapljivo jama, ki je nedaleč od Francetove in bi bila še lepša od te, če ne bi v njej brezbržni in ljudje z malo smisla za lepoto narave odlomili najlepše kapnike. Jamarsko društvo Ribnica namerava to jama spojiti s Francetovo, seveda pa bodo za to potrebna večja denarna sredstva, ki jih pa mlado jamarsko društvo iz Ribnice zaenkrat še ne premore. Ze sama postavitev nove, lepo

urejene koče in plesišča v njegovi neposredni bližini da čutili prizadevnost ribniških jamarjev, ki so v to delo vložili večino svojega prostega delovnega časa. Letos so kupili tudi nov agregat za razsvetljavo jame.

V prihodnje pa misli Jamarsko društvo iz Ribnice raziskati tudi druge jame v Mali gori, eden izmed njihovih bodočih raziskovalnih ciljev je tudi veliko brezno Tobakova hruška, v katerega so se že spustili, vendar so morali nadaljnje raziskovanje opustiti, ker niso imeli dovolj dobre opreme. Obljubil sem jim, da jih bom tedaj tudi jaz spremljal v lepoto podzemlja in skušal o tem tudi kaj več napisati.

Ze sama Francetova jama pa me je tako navdušila, da jo bom še obiskal in verjemite mi, da bom v njej našel vedno kaj zanimivega, privlačnega. Mislim, da tudi druge, ki jo bodo obiskali, ne bo razočarala. -t-

Dopitanje prašičev v kooperaciji

Mnogi pridelovalci ne bodo mogli pokrmiti odvišnega krompirja, ker nimajo prašičev za pitanje. Zato je republiška gospodarska zbornica skupaj s kmetijskimi organizacijami sprožila akcijo, da bi dobili rejci potrebne prašiče v pitanje. Tej akciji se je eden izmed prvih odzval »Agrokombinat Ljubljana«, ki je pripravljen nuditi prašiče za dopitanje pod naslednjimi pogoji:

Prašičev v teži od 40-50 kg za dopitanje na težo 110 kg oddaja Agrokombinat Ljubljana v svojem obratu Ihan pri Domžalah zadružnim pitališčem in nepo-

sredno zasebnim rejcem. Rejec ne plača prevzetih prašičev, temveč mu »Agrokombinat« plača 270 dinarjev za kg prirastka in oddane prašiče tudi sam zavaruje. Interesenti lahko prevzamejo najmanj tri prašiče, zavezati pa se morajo, da bodo dopitane prašiče oddali na najbližjem dogonskem mestu predelovalni industriji, ki jo bo določil Agrokombinat Ljubljana. Interesenti lahko prevzamejo prašiče vsak delovni dan na obratu Ihan, kjer dobe tudi podrobnejše informacije (telefon Domžale 923-255).

Poslovno združenje proizvajalcev živine in živalskih proizvodov, Ljubljana

Ortnek in puljski otroci za Skopje

(V. P.) Vodstvo kolonije iz Pule, ki pri nas letuje, je takoj obvestilo koloniste o potresni nesreči in otroci so razumeli njen klic po pomoči, izpraznili svoje hra-

nilnike in darovali za pomoč mladini v Skopju. Ta lepa in velkodušna akcija je marsikoga opozorila, da naj mladino tudi mi starejši posnemamo. Ortnek je delavska četrt Velikopoljske skupnosti. Delavci vsak v svojem podjetju darujejo dnevne zasluzke za pomoč, njih žene-gospodinje, razumevajoč nesrečo, ki je zadela njih vrstnic v Skopju, pa so po svojih močeh darovale in družini pripravile skromnejše obroke, saj bo del tega obroka namenjen nesrečnim družinam v Makedoniji. Prijavilo se je deset krvodajalcev, kar je za Ortnek prav lepo število.

Zalost staršev, ki so tam izgubili svoje otroke, in žalost otrok, ki so izgubili svoje starše, je tudi naša žalost, zato pomagajmo, kolikor je v naši moči!

ORTNEK

(V.P.) Turistični in krajevni predstavniki se posvetujejo s predstavniki cestnega podjetja o asfaltiranju vaške poti skozi naselje. Ortnek, ki bo v slučaju okvare magistrale na relaciji Ortnek tudi pomožna vezalna pot. Sredstva bo treba poiskati, zato naj priskočijo na pomoč vsi, ki so zainteresirani, tako turistično društvo, kmetijska zadruga, gozdno gospodarstvo, trgovsko podjetje »Hrana« in občina.

MESTNE MREŽE ZA NOVO TELEFONSKO OMREŽJE. Z dograditvijo nove pošte se bo močno povečala tudi telefonska mreža v Kočevju, ki bo omogočala večje število telefonskih števil. Dela pri polaganju kablov izvajajo delavci podjetja Tegrad iz Ljubljane. Na sliki: Samo še malo in kablji bodo položeni v zemljo

OPOZORILO

Velika suša zadnje čase zelo vpliva na izdatnost vodovodnih zajetij, ki nam dajejo čedalje manj vode. Na drugi strani pa opažamo ravno sedaj, v kritičnem času vodoprekrbe, da se zelo neracionarno troši pitna voda, nekateri zalivajo vrtove in celo njive, perejo avtomobile; na zidarskih gradbiščih se troši voda z vso brezobzirnostjo itd.

Opozorjamo vse prizadete, da občinski odlok o varčevanju s pitno vodo še vedno velja z vsemi represalijami za storjene prekrške. Ponovno prepovedujemo vsako zlorabo pitne vode za zalivanje in podobno ter zahtevamo od potrošnikov vodotesnost notranjih hišnih vodovodnih inštalacij. Brezvestneže bomo predlagali za kaznovanje, določeni stanovanjski zgradbi pa bomo zaprli vodo za 1 teden. Če opozorilo ne bo doseglo svojega namena in se vremenske prilike ne bodo spremenile, bo sledila dnevna redukcija preskrbe z vodo. Opozorilo velja za vse vodovode v upravi Vodne skupnosti in za območje obeh naših občin.

VODNA SKUPNOST

za vodno preskrbo Kočevja in Ribnice

KOČEVJE

Iz oči v oči - s puljsko areno

O Puli sem vedel le to, da leži na najjužnejšem delu istrskega polotoka, da je upravno, gospodarsko in kulturno središče Istre, domovine Velega Jože, in da imajo znamenito ARENO, zgrajeno v začetku našega štetja, v kateri je vsako leto (letos že deseti) festival jugoslovanskega filma. Morda še to, da je mesto zelo lepo, njegovi prebivalci pa, kakor povsod ob Jadranu, prijazni in gostoljubni, o čemer sem se tudi sam prepričal.

● DESETLETNI JUBILEJ Z ZALOSTNIM PRICETKOM

Pula, mesto ob dvatisočletni areni, mesto s številnimi rimskimi spomeniki, je letos praznovalo lep jubilej, deseti festival domačega filma. Z njo smo proslavljali pravzaprav vsi, kajti prav letošnji festival naj bi pomenil odločilno prelomnico v domači kinematografiji.

Namen puljskih festivalov, ki se v mnogočem razlikujejo od podobnih po vsem svetu, je pregled prizadevanj in uspehov naših filmskih ustvarjalcev, je pa tudi mejnik določenih obdobij, mejnik oziroma barometer rasti domačega filmskega ustvarjanja v

demij in ekspanzivnosti Benečanov pricelo propadati. Pula je spet pricela rasti med avstrijsko viadavino, ko je bilo zgrajeno veliko vojaško pristanišče. Tudi med obema vojnama je obdržala značaj vojaškega pristanišča in vojnoindustrijskega mesta...

Ko je okupator zavzel in razkosal našo domovino, se je osvobodilno gibanje pričelo že zgodaj tudi v Puli, splošna vstaja pa se je razplamtela ob kapitulaciji Italije, tako kakor v vsej Istri. In šele 1947. leta je bila Pula priključena Jugoslaviji. ... Napol porušeno in oropano mesto se je pričelo naglo obnavljati. Njen ponos je sedaj ladjedelnica Ujaničnik ter številne druge tovarne, poseben pečat gospodarstvu pa daje turizem, ki ima odlične pogoje za še večji razvoj.

● PANEM ET CIRCENSES...

Sedim v areni, mogočnem starorimskem amfiteatru, ki stoji skoraj v središču mesta, na najlepši točki takoj nad obalo. Sedim na starodavnih polkrožnih kamnitih stopnicah in zrem v globino, na prostor, kjer so se pred skoraj dvema tisočletjema odigravale številne človeške tragedije, prirejane v zabavo prebivalstva. V duhu vidim tisoče gledalcev, oblečenih v rimske toge, kako z napetostjo sledijo dramatičnim borbam v areni, borbam ljudi s podivjanimi, krvoločnimi zvermi. In čim več je bilo žrtev, čim več je bilo krvi, bolj je bila zadovoljna množica. »PANEM ET CIRCENSES« (Kruha in iger) so bile zahteve rimskega prebivalstva. In v tem so jim mogočni rimski imperatorji radi ustrezali, saj je množice prav to pomirjalo; čim več kruha in iger je cesar nudil podložnikom, bolj so ga ljubili. DIVIDE ET IMPERA (deli in vladaj!) je bilo poglavitno rimsko načelo...

Puljska arena, čudovito ohranjena, je le še blede odsev nekdanje moči, nekdanjega mogočnega rimskega imperija. Stevilna plemena, številni rodovi so hodili po naši zemlji, mnogo viharjev je divjalo preko nje, dokler se ni na njej ustalil naš narod in globoko pognal korenine. In nič več, nobena sila ga ni mogla več streti, mu zlomiti volje, ga uničiti. Na razvalinah starega sveta je postavil temelje novemu življenju in se mogočno razrasel. Tam, kjer so se nekoč gladiatorji borili z rokami z divjimi, prestraženimi zvermi, je človek po dveh tisočletjih uredil morda eno najpompozantnejših gledališč v domovini.

Amfiteater, ki je bil zgrajen v 1. stoletju n. š., je najbolje ohranjen spomenik iz rimskih časov in je lahko sprejel do 23.000 gledalcev. Posebna znamenitost so štirje stolpi v mogočnem kamnitem krogu, ki so še dobro ohranjeni.

● OD DRVARJA DO ODPRTEGA PARTIJSKEGA SESTANKA

Letošnji puljski festival je bil v pretežni meri posvečen naši bliž-

Pula je polna najrazličnejših zgodovinskih spomenikov iz rimskih časov. Ta-le DVOJNA VRATA so iz 2. stoletja n. š., skozi pa se je prišlo v antično scensko gledališče. Zdaj je tam arheološki muzej Istre in znanstvena knjižnica. V muzeju so številni spomeniki iz antične dobe in srednjega veka, v knjižnici pa hranijo nad 80.000 knjig

nji preteklosti, naši osvobodilni borbi, saj je precej filmov obravnavalo (z več ali manj uspeha) prav to obdobje. S tem so naši filmski ustvarjalci ponovno izpričali globoko zavzetost za obravnavanje enega najbolj tragičnih in najbolj herojskih obdobij naših narodov in da je prav tematika iz tega obdobja neizčrpna...

Od »Desanta na Drvar«, ki obravnava eno najbolj tragičnih epizod v naši osvobodilni borbi, smo vsi veliko pričakovali, toda pričakovali smo preveč, saj režija zaradi preobsežnosti snovi ni bila kos težki nalogi. Tako je film obtičal na nivoju dokumentarca, sicer dobrega in pomembnega dokumentarca, vendar si kake nagrade ni prisluzil (razen Maks Furijan za vlogo generala Rendulica - 150.000 din). Nasprotno pa je šel Mitrovičev film »Nevesinjska puška« bolj v globino. Sicer so ga krstili za »zgodovinski spektakel«, toda to je dober spektakel v pozitivnem smislu in so predvsem množični prizori borbe veliko bolje zaigrali kot v »De-

tisoč dinarjev.

»Veliko srebrno areno« so prisodili filmu »Radopolje«. Stoleta Jankovica za uspeho, človeško toplo ožvitev tragičnega dogodka med zadnjo vojno, ko so v majhni vasi pobili vse moške. Izredno doživeto prikazuje vso tragiko žena, ki so ostale same. Ko po vojni pridejo v vas moški, da bi pomagali pri obnovi, odidejo dekleta na mladinsko akcijo. In prav odhod deklet predstavlja morda še hujšo tragedijo vasi... Film je dobil še »zlato areno« za scenarij in nagrado 400.000 din (Arsen Diklić), Rade Marković pa »srebrno areno« in 150.000 din za odlično interpretacijo.

Slovenske »Samorastnike« so vsi napeto pričakovali, ker filma do takrat še nihče ni videl (o naj-novejšem Pretnarjevem filmu po Prežihovi noveli smo pred kratkim pisali tudi mi). Film o Hudabivški Meti (pankrtski materi) je bil toplo sprejet; predvsem je navdušila odlična igra Majde Potokarjeve. (Meta), ki je upravičeno prejela visoko priznanje - »zlato areno« za najboljšo žensko vlogo in 300.000 din (2. in 3. nagrada nista bili podeljeni!). Razen tega se film lahko ponaša še z »zlato areno« za režijo in nagrado 600.000 din (skupaj z B. Bauerjem za režijo Iz oči v oči). Radi bi verjeli, da pomenijo Pretnarjevi Samorastniki (pa naj jim še tako očitajo odstopanje od literarne podloge!) odlično prelomnico v slovenskem filmu in intenzivnejše prenašanje del naših avtorjev na platno...

Se bi lahko našteval. Splačalo bi se spregovoriti o Mačku pod črto (švejkovski pobarvani komediji), o slovenski komediji Tistega tepega dne, ki so jo gledalci posebno toplo pozdravili, čeprav zaradi medlega prevoda niso mogli popolnoma razumeti sočnega primorskega dialektja, potem v Benetkah z zlatim tevom nagrajenem mladinskem filmu Nevarna pot, o Človeku s fotografije itd. Vsekakor pomeni letošnje festivalsko povprečje precej višji nivo od lanskoletnega, in velik napredek od prvega festivala (najboljši film Vesna!) trdimo pa lahko tudi, da bi kak film prav v areni lahko pogrešali v korist kakega iz informativne sekcije.

Posebej velja omeniti še najboljši film, Bauerjev Iz oči v oči (prvoten naslov: Odprt partijski sestanek), ki govori o nas samih, o samoupravljanju, direktorju, delavcu v konfliktu z njim, odloč-

(Konec na 10. strani)

Bizantinski mavzolej (6. st.)

kvantiteti, predvsem pa v kvaliteti.

Okolje, v katerem se odvijajo naši festivali, je edinstveno v svetu. Nikjer se tako očitno ne prepleta tisočletna, vedno živa tradicija z razgibanim tempom sodobnosti, z živahnim utripom modernega sveta in človeka. Morda tudi zaradi tega zbira festival vsako leto okrog sebe vedno več ljubiteljev filma, tudi iz tujine. Tedaj postane Pula mesto umetnikov in vseh, ki se kakorkoli ukvarjajo s filmom.

Od 1954. leta je bilo v areni prikazanih že 67 igranih in 161 kratkih filmov, 10 dolgotražnih koprodukcij filmov in nekaj najuspešnejših svetovnih lumskih stvaritev.

Festival se je pričel 26. julija. Nato pa... kot strela je prispela vest o strašnem opustošenju Skopja, o veliki narodni nesreči, ki ni zadela le makedonsko ljudstvo, ampak vse jugoslovanske narode. V znak žalovanja so pričetek predstavili za dva dni. Prav zaradi velike tragedije je marsikaj odpadlo, tako da je festival dobil izrazito deloven značaj, od česar si lahko veliko obetamo...

● MALO ZGODOVINE

Prve zametke Pule (37.000 prebivalcev) zasledimo že v predzgodovinski dobi, v veliko mesto s številnimi lepimi zgradbami pa se je razvila v rimskem in bizantinskem času. V srednjem veku je mesto zaradi številnih bojev, epi-

Pula je dočakala svobodo razrušena in opustošena. V spomin na herojsko osvobodilno vojno so na Trgu osvoboditve postavili lep spomenik

santu«. Mitrovič je znan kot jugoslovanski mojster akcijskega filma (Miss Stone, Kapetan Leški, Signali nad mestom, Solunski atentatorji), z »Nevesinjsko puško« pa je hotel (in tudi je) prikazati kaj več kot golo akcijo, kaj več kot samo komercialnost. Mitrovič je dobil za uspeho režijo »srebrno areno« in nagrado 300

Andrej Tomšič:

Uporna kri V objemu smrti

Gorjanc, ki je še vedno gledal njeno pretepanje, je dobil živčni zlom. Prišel je besneti, da sta ga Hacin in Kobi stežka ukrotila. Ko sta ga končno umirila, sta poklicala nekega agenta.

»Odpeljite ga s prvim transportom v Nemčijo. Takih mehužcev ne rabimo tu!« Gorjanc, ki je še vedno upal, da bo izpuščen, je spoznal, da je prevaran in to spoznanje ga je zlomilo. Ubogljivo je pustil, da mu je agent nataknil lisice.

»Kaj pa tale?« je vprašal agent in s prstom pokazal na tleh ležečo Sonjo.

»Tole, tole ptičko pa mi še rabimo nekaj časa,« je odgovoril Hacin in besno brcnil vanjo.

Proti jutru so oba, Gorjanca in Sonjo, strpali v »marico« in ju odpeljali v prisilno delavnico.

»Zakaj nisi priznala?« jo je, medtem ko sta se peljala, vprašal Gorjanc. Sedel je na klopi nasproti njej in jo gledal.

»Da postanem izdajalka, kot ti!« je odgovorila Sonja in polna zaničevanja nad njegovim izdajstvom pljunila vanj.

Gorjanc se je še bolj sesedel na sedežu, Sonja pa je ponavljala vso pot eno samo besedo, ki ga je udarjala kot bič: »Izdajalec, izdajalec!«

»Marica« se je ustavila na dvorišču prisilne delavnice in Sonja je zopet zagledala dobro znano stavbo. Gorjanca so odpeljali na moško stran in kasneje je služil policiji kot ovaduh, dokler ga niso odpeljali v Nemčijo. Od tam se ni več vrnil. Ob osvoboditvi so ga jetniki, katerim je bil kapo, sami pobili. Dobil je pravično in zaslužno kazen.

Sonja si je želela, da bi zopet prišla v »mladinsko celico«, pa je bila prepolna. Pahnili so jo v celico št. 15, kjer so bile zaprte bolne prostitutke in nekaj političnih jetnic. Kmalu po svojem prihodu v celico je videla, da tvorijo zapornice dve skupini, ki se med seboj sicer trpita, vendar se nikoli ne družita. Politične zapornice so očitale prostitutkam, da prodajajo svoje telo tujcem ter da nimajo nobene narodne zavesti. Pogostokrat je med obema skupinama nastal prepir in prav takrat, ko so v celico pahnili Sonjo, je prepir dosegel višek. Sonja se sprva ni znašla in je obstala pri vratih. Sele, ko je spoznala med jetnicami svojo bivšo učiteljico Danico Kiferle, se je pogovorila z njo in našla svoje mesto med jetnicami. Danica jo je uvedla v jetniški red. Bil je prav tak kot takrat, ko je bila še jetnica v prisilni delavnici, preden je pobegnila.

Pazniki-policisti so ji bili še predobro znani. Poznali so jo tudi oni, saj jim je pred nedavnim prizadejala mnogo skrbi in neprijetnosti. Prav zato je bila stalno izpostavljena vsem mogočim šikanam paznikov.

Nekaj dni so jo pustili v miru, potem pa so jo zopet odpeljali na zaslivanje na policijo. Čeprav jim ni povedala ničesar, jo to pot niso topli. Svetili so ji z močno žarnico v obraz in jo prisilili, da je gledala v močno svetlobo. Neprestano gledanje v močno svetlobo se ji je v začetku zdelo malenkostno v primerjavi s prejšnjim pretepanjem, vendar je svoje mnenje že po nekaj minutah spremenila. Zdelo se ji je, da je svetloba sestavljena iz tisočerihih iglic, ki se ji zabadajo v oči ter ji povzročajo silne bolečine. Imela je občutek, da se potaplja v morju svetlobe, da jo svetloba vpija in postaja ona sama del te svetlobe.

Ni jim hotela odgovarjati, zato jo je zaslivanje pustil pod lučjo toliko časa, da se je nezavestna zgrudila. Polil jo je z vodo, da se je prebudila, potem pa se je postopek ponovil. Sele zjutraj, ko je tam na vzhodu že rdela jutranja zarja, so jo prepeljali nazaj v celico. Toda niso jo dali v isto celico, temveč v samico.

Ko se je prebudila iz omedlevice in pogledala, je ugotovila, da ne vidi ničesar. Niti ni razločevala predmetov okrog sebe. Vse je bilo sestavljeno iz morja svetlobnih krogov, ki so bili neprestano v gibanju in se med seboj mešali. Ob spoznanju, da ne vidi, je kriknila in zaprla oči, ki so jo neznosno bolele. Kljub bolečinam je nekako zaspala.

Čez dan, ko se je nekoliko odpočila, je začela polagoma razpoznavati predmete okrog sebe. Sprva je zaznavala vse kot skozi zaveso megle, kasneje pa so predmeti dobivali vse ostrejšje oblike in polagoma svojo pravo podobo. Proti večeru je že lahko gledala brez velikega napora in bolečin v glavi.

Zvečer in naslednjega dne se je zaslivanje ponavljalo. Po sedmih dneh je bila že tako izmučena, da je preležala vse dni. Zdelo se ji je, da ji bo razneslo glavo. Ležala je in jokala v slamenjačo ter v onemogli jezi stiskala svojo drobno pest. Bolečine v glavi so bile grozne in zdelo se ji je, da jih ne more več prenašati. Hotela je kričati, pa je željo zadušila s silo. Ni hotela privoščiti svojim rabljem, da bi se naslajali nad njenim trpljenjem. Njeno drobno telo je drgetalo v strahovitem naporu volje in iz njenih ust ni bilo slišati ničesar. Znorela bi zaradi silnih bolečin, če bi ne zbrala še tistega borgega preostanka energije, ki ga je premogla, da ni obupala. Ni obupala, čeprav ni videla nobene rešitve iz svojega položaja. Živela je v trdni veri in zaupanju v prihodnost. Ko je bila na svobodi, je slišala tako ohrabrujoče novice, da je upala v skorajšen konec vojne. Bližnja bodočnost pa je bila črna in ni nudila nobene nade.

Prenehali so z zaslivanjem in po štirih dneh so jo zopet vrnili v skupno celico. Danico so v tem času odpeljali; odšla je s transportom v Nemčijo in plameni v buhenwaldskem krematoriju so požrli njeno izmučeno telo. Sonja je med tolikimi jetnicami ostala sama. Ni iskala nikake družbe, pa tudi ostale jetnice niso silile vanjo. Prosile so jo samo, da se jim pridruži, kadar bo sama hotela.

(Nadaljevanje)

Bilo je vročega julijskega dne, ko je bilo ozračje polno vonja po dimu in ko je smrt s pajčolanastim prtom v kloščenih rokah odevala pokrajino. Med zamolklim bobnenjem prihajajočih tankov in grmenjem topov je bilo čuti regljanje strojnic. Prihajalo je vedno bliže in bliže kakor morski valovi, ki jih ni mogoče zaustaviti. Takrat je bilo leto 1942 in bila je ofenziva.

Julij se je bližal koncu, sonce pa je pripekalo z vso močjo. Tja proti zahodu je bilo videti visoke stebre dima, vedno gostejše, kakor da bi gosto posejani tovarniški dimniki bruhal dim. Toda ne. Gorele so velike kopice sena, ob njih pa so se požigalci smejali in streljali, kakor bi s tem opravljali najbolj častno delo ali pa morda preganjali strah.

Polje je bilo pusto in prazno. Veselo žgolenje ptic je utihnilo, kakor da se bliža nevihta; ljudje v hišah pa so z grozo pričakovali nekaj takšnega, neizogibnega, ki bo gotovo kmalu prišlo. Hehetanje strojnic je kakor nevihtni oblak prihajalo vse bliže in bliže.

Ogradarjevih pet, oče in štirje sinovi, najmlajši skoraj še otrok, so dokončali zadnji stog sena v lazu nad vasjo. Oče in najmlajši vsj se napatila proti domu. Starejši trije so hitro odšli proti bližnjemu gozdu! bili so partizani in tam so imeli skrite puške.

Sonce se je nagibalo proti zahodu. Moreča soparica se je umikala lahni sapici. Nad vasjo je zavladala tišina, le listje na sadnem drevju in košatih lipah je rahlo trepetalo, kakor bi šepetajoče jokalo in se med seboj pogovarjalo o prihajajoči grozi.

Starega Ogradarja in sina so zgrabili pred vasjo. Gnali so ju pred domačo hišo. Na pragu je stala Ogradarica in prezirljivo gledala v oči sovražnikov. Ko pa je med njimi zagledala moža in sina, vsa pretepena, so se ji zašibila kolena; vedela je, da se bo zgodilo nekaj strašnega, česar se je že dolgo bala in na kar ni hotela misliti.

Toda strahotam se ni bilo moč izogniti...

Zadnji sončni žarki so poljubljali s smrekami porasle vrhove. Veliki, krvavordeči krogli podobno sonce je tonilo na zahodu, hitro, kakor da bi se balo videti vse strahote prihajajoče noči. Belim ovčicam podobni oblaki, osivelega moža in odraslega otroka. Počili so strelji in telesi, eno že zgarano in drugo mlado, ki je komaj začelo živeti, sta se ob okrušenem zidu stare domačije zgrudili. Od vzhoda sem pa se je neslišno tihotapila noč. Na žametnem nebu so se prižgale zvezde. Toda zdelo se je, da so migljale žalostno in otožno, njih utrinki pa so bili podobni velikim solzam.

Previdno in počasi so se temne postave pomikale proti hišam. Med oddaljenim bobnenjem je bilo slišati le žvenket orožja. Postave so iskale nekaj, kar jim je bilo nedosegljivo, nekaj, kar je skrivalo temno lesovje. Med kriki groze so se prikazovali zublji ognja, sprva majhni, potem pa vedno večji, dokler se niso razplamteli v strašno uničujoč vihar požara. Družili so se drug z drugim, objemali hišo za hišo, lizali razgrete zidove in uničevali vse, kar jim je bilo dosegljivo.

Tisti večer je bil eden izmed večerov in dni med julijsko ofen-

zivo in Ogradarica, nenadoma vsa sključena, je v grlu zadušila krik groze in bolečine. Kolena so ji klecnila in brez glasu se je zgrudila k mrtvima. Nenadoma pa se je kleče vzravnila in kljubovalno pogledala sovražnike. Njenega pogleda, ki je izžareval stud, bolečeno in sovražno, niso mogli prenesti. Kot potuhnjeni psi so se izgubili za vogalom goreče hiše. Sele tedaj je krčevito zajokala...

Listje drevca pa je trepetalo v vročini, se zvijalo in upiralo, dokler ni naposled moralo umreti. Po cesti se je vila kolona uklenjenih mož in fantov, zastražena kot kolona zločincev. Njihove glave niso bile sklonjene. Ponosno so gledale sovražnike, saj so vedele, da bodo morale kloniti pod strelji sovražnikovih strojnic samo zato, ker so ljubile domačo zemljo. Temni smrekovi gozdovi, ki so žareli v siju goreče vasi, so skrivnostno šumeli, kakor da hočejo pred vsem tem nasiljem prikriti sovražniku vse, kar se v njih skriva in kar ne bodo mogli nikoli zatreči. Zrak je bil nasičen z dimom in daleč v gozd so odmevali strelji. Telesa so se skrčila in se počasi sesedala na zemljo, ki jo je omočila njihova kri. Pogledi umirajočih so še poslednjič objeli temne gozdove in svoje morilce, vprašujoče, kakor bi hoteli reči: »Kaj smo storili? Ljubili smo le svojo domovino«.

Na vzhodu je nebo rahlo zažarelo. Postajalo je vse svetlejšje in žar goreče vasi je ugašal. Rodil se je nov dan, sončen in jasen. Zamolklo bobnenje tankovskih motorjev, grmenje topov in regljanje strojnic pa se je pomikalo dalje in sejalo smrt...

In vse to strahotno delo je bila sovražnikova ofenziva...

Vinko Košmrlj

Iz Šegove vasi

Praznik vstaje smo v našem kraju lepo praznovali. Ta dan smo napravili člani ZB in otroci padlih borcev pohod v znani partizanski kraj — Jazbino... Zgodaj dopoldan smo krenili proti Matevljeku. Od tu smo že videli prvo stenó vrhu hriba, nato pa smo se zagrizli v strmino. Bil je lep sončen dan.

Pot do Jazbine je strma. Za starejše je bila kar naporna, mlajši pa so bili kot srne, da smo jih komaj dohajali. Čeprav so se malo oddaljili od nas, so z nami prav po partizansko držali zvezo. Pri vodnjaku v Jazbini smo se malo odpočili, nato pa nadaljevali do prve stene, v kateri je velika votlina. V njej so našli zavetje prvi ranjeni partizani, ko so napadli Lož 27. oktobra 1941.

Spomladi 1942 je bil tu bataljon Miloša Zidanskega. Tone Lavrič, ki je bil tedaj v bataljonu, nam je o tem pripovedoval. Med italijansko ofenzivo so se razkropili na vse strani. Logor je došel že razpadel.

Povzpeli smo se še na najvišjo steno — Petelinji vrh, od koder se nam je odprl čudovit razgled po Loškem potoku in okolici. Mladi so v zavetju zakurili in spekli zajca (domačega seveda), starejši pa so molili sapo. Kmalu pa je zadonela daleč naokrog udarna partizanska pesem. Kljub napornemu pohodu bo ta dan ostal vsem še dolgo v spominu...

M. Seg

IZ ZGODOVINE AMERIŠKIH SLOVENCEV

Slikar Gregor Perušek

Mnogo je naših rojakov, ki so se proslavili v tujini in o katerih malo vemo. V tujini pa jih še vedno slave. Eden takih je tudi v Ameriki slavni modernistični slikar — naš ro-

jak Gregor Perušek (Harvey Gregory Prushek).

Tudi letos bo prišlo mnogo izseljencev iz ZDA v Jugoslavijo. Obiskali bodo domače kraje in prijatelje. Pohiteli bodo tudi na

Kočevsko in se udeležili proslav Kočevskega zboru. Mnogi med njimi pa bodo pohiteli tudi v malo vasico Jelovec, oddaljeno kilometer od Sodražice. Vasica leži pod Veliko goro in ima 600 m nadmorske višine.

V tej skromni vasici se je rodil pred dobrimi 75 leti mali kmečki sin Gregor Perušek. Obiskoval je nekaj razredov osnovne šole v Sodražici. V prostem času je rad risal in izrezoval razne okraske iz lesa. Znal je tudi spretno oblikovati razne figurice iz ilovice. Tako je v fantu raslo veselje do umetnosti. Zaradi revščine v tistih časih je mnogo naših ljudi odšlo v tujino. Tako se je za to pot odločil tudi mladi Gregor.

Vkrcal se je na potniško ladjo, ki ga je z mnogimi drugimi rojaki ponesla preko »velike luže«. To je bilo leta 1906. Njegovo potovanje z ladjo je trajalo poldrugi mesec.

Fantu je bilo tedaj 19 let. V šoli se ni mnogo naučil, znal je le

komaj brati in pisati. Moral je zagrabiti za vsako delo. O njegovem pestrem življenju od delavca do slavnega umetnika so pisali doslej že mnogi publicisti. Najbolj izčrpno je njegovo življenjsko pot opisal sedaj že upokojeni novinar in večletni urednik Prosvete (glasilo SNPJ v Chicagu) Frank Zaitz. Ta je bil Peruškov prijatelj in je o njem napisal obširno reportažo, ko ga je obiskal na njegovem domu. V njegovem delovnem prostoru je viselo približno 60 slik, vseh slik, ki jih je izdelal, pa je bilo okrog 800. Te slike so sedaj v raznih muzejih in umetniških zbirkah. Nekaj jih imajo na svojih domovih tudi Američani, kakor tudi naši rojaki. Ob neki priliki so naši rojaki, ki so prišli iz Amerike, podarili njegovo sliko Simfonija ameriškega zahoda ljubljanski Narodni galeriji. To darilo pa je Narodna galerija odstopila ljubljanski Moderni galeriji. O njem je pisal tudi ravnatelj Narodne galerije dr. Karel Dobida.

Naš slavni umetnik izpod Velike gore je s svojimi slikami upravičeno zaslovel in zaslužil priznanje domačega in tujega tiska.

Jože Župančič

Vrtni zavrtač — nov škodljivec v naših vrtovih

V zadnjem času se je tudi v naših sadovnjakih pojavil nevaren škodljivec — vrtni zavrtač. Ker lahko ta škodljivec povzroči na sadnem drevju veliko škodo, opozarjamo s tem vse lastnike sadnega drevja na nekatere ukrepe, ki jih je potrebno izvajati za čimvečjo omejitev škode v naših sadovnjakih po tem škodljivcu.

Prisotnost vrtnega zavrtača v sadovnjaku opazimo po majhnih luknjicah (1,5 mm) v deblu in vejah drevja. Skozi te luknjice se prevrta v notranjost debela škodljivec — majhen črn hrošček — ki v notranjosti debela razrije cel labirint rogov. Ta poškodba prepreči normalno pretakanje sokov po deblu in vejah, odmiranje tkiva, ki ima pri močnem napadu škodljivca za posledico sušenje bodisi posameznih vej ali celega drevesa.

Da bomo preprečili nadaljnje širjenje tega nevarnega škodljivca, priporočamo vsem lastnikom sadnega drevja, da temeljito pregledajo svoje sadovnjake in če ugotove v njih prisotnost zavrtača, podvzamejo proti njemu naslednje ukrepe:

1. Odmrle veje in staro suho drevje je za škodljivce prava vaba. Zato je potrebno vsako leto temeljito čiščenje vseh sadovnjakov, suhe veje in drevje takoj zažgemo, da s tem uničimo škodljivca v njih in preprečimo naselitev nove zaege.

2. Ukreniti je potrebno vse, da bo drevje čim bolj odporno proti škodljivcu. Okuženemu drevju bomo pomagali z gnojenjem in namakanjem. Razne rane na drevesu škodljivo vpli-

vajo na življenjsko moč drevesa, zato poskrbimo, da se bodo čimprej zacelile.

3. Hroščki prično vrtni nove rove zgodaj spomladi (aprila), zato moramo še pred tem poškopiti ali še bolje premazati debela in debelejšje veje s 5 do 10 % pantekanom. To ponovimo v 14 dnevni presledkih 2-3 krat. Ker je koncentracija škropiva močna, moramo paziti, da z njim v času vegetacije ne zadenemo zelenih delov drevja, ker bi sicer ožgalo listje in cvetje.

Mlada drevesa obrezujemo lahko tudi tako, da jim v začetku aprila ovijemo deblo s čvrstim papirjem, ki ga pozneje v juliju odstranimo.

4. Možno je tudi direktno zatiranje škodljivca, ki je sicer zelo zamudno, je pa učinkovito. Zato uporabimo ogljikov žveplenc, v katerega namočimo koščke vate in jih hitro vtaknemo v rove in jih zamašimo s cepilno smolo. Pri uporabi ogljikovega žveplenca je treba biti oprezen. To je rumenkasta, bistra, zelo strupena tekočina, ki na zraku naglo hlapi. Se zelo rad vname in eksplozira. Zato se pri delu z njim ne smete kaditi ne močno tolči s kovinskimi predmeti niti se ne sme vžigati elektrike, da ne bi nastala eksplozija. Tudi z vlivanjem petroleja v rove bomo dosegli uspeh.

Priporočamo vsem lastnikom sadnega drevja, da z ozirom na obseg škode, ki jo je sadni zavrtač sposoben napraviti v naših sadovnjakih, resno prično načrtno zatirati škodljivca.

Bižal ing. Mira

NOVE STOLPNICE IN NEOČIŠČENA RINŽA.

Tak je pogled na novi del Kočevja, ki pa dobiva te dni vse lepšo podobo. Upamo, da bodo tudi očiščevalna dela na Rinži kmalu končana in bo tudi ta dobila novo, lepšo podobo

»Drrrrrr!« Glas budilke se je kot sveder zažrl v telo. Roka je samogibno segla in ustavila zvonjenje. Sladki občutek spanja se je začel počasi zopet vračati in uporabiti sem moral vso voljo, da sem ostal buden. »Le zakaj moram vstati, saj je šele pol treh?« Tedaj se mi je posvetilo: »Na petelina gremo.« Hitro sem skočil iz tople postelje in se začel mrzlično oblačiti. Samo da me ne bodo čakali! Mrzla voda me je do kraja prebudila.

Lovca in njegov gost sta me že čakala. Tiho smo krenili po strmi stezi v hrib. Hodili smo molče in vsak zase premišljevali. Le tu in tam je počila pod nogo suha vejica. Mogočne jelke in smreke so se risale iz teme kakor hudobne podobe iz pravljic. Povsod v gozdu je vladala tišina.

NA PETELINA

Iz globače smo prišli na bolj odprt svet, poraščen z bukovjem. V obraz se nam je zasmel mesec in vidljivost je bila mnogo boljša kot prej. Lovca sta se ustavila, se nekaj pomenkovala nato pa zaključila, da smo prišli na mesto. Pogledal sem na uro; pol štirih. V napetem pričakovanju in poslušanju smo nemo stali pod nizko smreko in napenjali ušesa, da nam ne bi ušel značilni klic, ki je divjega petelina že tolikokrat stal življenje. Toda na rastišču se ni nič premaknilo niti oglasilo.

Tiho smo se pomaknili za nekaj korakov dalje in spet obstali. Če bi nas kdo videl tako skrivnostne

in tiho premikajoče, bi mislil, da smo prikazni. Še samega me je obšel neprijeten občutek samote v tej tišini.

»U u u uuu!«

Zlovešči glas sove uharice je prišel tako nepričakovano, da sem se zdrznil. Po tišem gozdu je odmeval kot udarec na zvon in se še dolgo odbijal od grebenov.

Nastala je zopet tišina. Pričakovane »gosta« pa še ni bilo na rastišču. Proti vzhodu se je začelo rahlo svetlikati, mi trije pa smo čakali in premelevali vsak svoje misli.

Tedaj se je nekje levo v dolini oglasil nežen glas, ki je začel sprva nekako tiho in boječe, nato pa

čedalje glasneje čivkati svojo pesmico. »Slavček je,« je zaključil lovec. »On prvi zjutraj prebudi gozdne prebivalce!« Kmalu se je glas slavčka oglasil tudi na desni v bregu in nekje v bukvi nad nami. Bil je užitek poslušati ptičje glasove, ki so se začeli oglašati sprva raztreseno, kot kaplje dežja pred ploho — potem pa čedalje gosteje in glasneje. Nenadoma je oživel ves gozd. Kot ogromen pevski zbor v veliki dvorani, tak občutek sem imel, ko sem poslušal to ptičje petje. Človek doživlja nekaj nepopisnega, ko stoji tako sredi vsega tega in posluša.

Počasi smo se napotili proti domu. Lovska sreča je včasih muhasta, vendar nam ni bilo žal. Sicer pa — mogoče bo ob letu več sreče.

Norbert Cerne

Sonce, D vitamin in rahitis

S tem bi želel vzbuditi zanimanje predvsem pri naših materah, ki naj jim bo pravičen in zdrav razvoj otrok največja skrb.

Rahitis je pogosto obolenje otrok in nezdravljen vodi v težke deformacije skeleta in invalidnost. Pod pojmom rahitisa pa niso zajete samo bolezenske spremembe okostja, temveč celega organizma s številnimi bolezenskimi znaki. Rahitičen otrok je na splošno malo odporen proti najrazličnejšim boleznim in se tudi slabše telesno in duševno razvija.

V naših klimatskih pogojih je veliko otrok bolj ali manj rahitičnih, kar je posledica nepravilne prehrane in pomanjkanja sonca oz. vitamina D. V tropskih predelih ni rahitisa, prav tako tudi ne v polarnih krajih, kjer so sicer dnevi kratki, ljudje pa se

hranijo pretežno z ribami, ki vsebujejo veliko vitamina D. Ta vitamin je nujno potreben organizmu za pravilno presnovo potrebnih mineralnih soli za gradnjo kosti. Novorojenčkov skelet je pretežno hrustančast.

D vitamin se tvori v koži iz nekkih snovi, za njegov nastanek pa je nujno potrebna sončna svetloba oz. samo del sončnih žarkov (ultravioletni žarki). D vitamin se tvori le takrat, ko je telo dovolj izpostavljeno sončnim žarkom. Pri nas pa nam sonca manjka. Dolga jesen, zima in pomlad so skoraj brez sonca, če pa je, ga zaradi mraza ne moremo dovolj izkoristiti in se držimo v zaprtih prostorih. Le kak mesec v poletju lahko izkoristimo za sončenje. Posebno so prikrajšani manjši otroci, ki jih redko izpostavimo

soncu gole, boječ se prehlada. Čeprav bi se vse lepe sončne dni sončili, tako pridobljeni D vitamin ne bi zadoščal za vse leto, torej smo prisiljeni vitamin dodajati v hrani ali v zdravilih. Odrasel organizem v tem pogledu ne bo prišel v težave, kajti v normalni močni prehrani je dovolj vitamina D. Vitamina D vsebujejo veliko ribe, ribje olje, jetra, živalska drobovina, mleko itd.

Otrok, ki ga mati doji, je v precejšnji meri zaščiten pred rahitisom, vendar bo tudi tak otrok sčasoma postal rahitičen, če ne bo dobil dovolj vitamina še na drug način. Posebno so ogroženi umetno hranjeni otroci, če prehrana ni pravilna. Taki otroci morajo dobiti vitamin še posebej v zdravilih. Vsakemu otroku začno dajati D vitamin že po treh tednih starosti. To zaščito izvajamo pri vseh otrocih, ki jih matere prinašajo v otroško posvetovalnico. Matere tudi zelo dobro poznajo A + D³ kapljice. Le ob stalnem zasledovanju otrokove rasti in razvoja lahko pravočasno odkrijemo prve znake rahitisa in ga pravočasno zdravimo. Dogaja se tudi, da zbolijo za rahitisom otroci, ki redno dobivajo D vitamin. Vzroki so lahko različni, najpogostejše pa so napake v prehrani. Močnata hrana (moka, gris, ovse, razna peciva, riž itd.) vsebujejo neko kislino, ki uničuje D vitamin. Če otroka hranimo pretežno z močnato hrano, je sicer lepo rejen, vendar pogosto rahitičen. V preprečevanju nastanka rahitisa ima pomembno vlogo tudi C vitamin, ki ga je veliko v sadju in zelenjavi. Vsak otrok od dveh mesecev starosti mora redno vsak dan dobiti sadne in zelenjavne sokove.

Pred tretjim mesecem otrok redko oboli za rahitisom. Gornja meja ni omejena. Rahitis je obolenje (Nadaljevanje na 10. strani)

Iskal sem te, dolgo, neskončno... Vrgel sem pogled za tabo, toda ni te dosegel. Poskusil sem znova, tudi tokrat brez uspeha. Izgubila si se v morju kot sonce. Jutri bom zopet poskusil, mogoče pa te tudi jaz kdaj najdem - sreča. -

Foto: ing. Briški

Mali nasveti

MADEŽI SMOLE

Madeže smole zdrgnemo s špirotom.

MADEŽI JOGURTA

Madeže jogurta posušimo, krtačimo in zdrgnemo z mlačno vodo. Če madež kljub temu ostane, ga odstranimo z bencinom.

MADEŽI MEDU

Madeže medu izperemo s toplo vodo, ki ji dodamo malo sode.

PRANJE ZAVES

Pranje zaves ni enostavno, saj so navadno precej velike, zaprašene in iz nežnih tkanin. Pogosto se nam med pranjem precej poškodujejo.

Pred pranjem zaves najprej izprašimo. Če imate sesavec, jih očistite prahu, ko še visijo na oknih. Raztrgana mesta pošijemo, prav tako pošijemo tudi vsa tista mesta, ki so nedaleč pred razpadom. Nato zaveso namočimo v hladni vodi. Zaveso, ki so iz umetnih vlaken, svile čipkaste in mrežaste zaveso po namakanju v hladni vodi operemo v mlačni raztopini detergenta za fino perilo. V tej raztopini zaveso rahlo stiskamo in premikamo. Nato jih splaknemo in ponovno peremo v raztopini detergenta, potem pa jih do čistega splakujemo v mlačni vodi.

Bombažne, čipkaste in mrežaste bele zaveso lahko tudi prekuhavamo. Pri barvnih zavesah bomo dale v zadnjo vodo pri splakovanju nekaj kisa, barve se bodo s tem osvežile. Zaveso lahko po pranju poškrabimo in bodo dlje čiste in nepoškodovane.

Zlikamo rahlo vlažne zaveso, temperaturo likalnika reguliramo glede na vrsto materiala. Likajmo zelo previdno, da zaveso ne strgamo ali preveč ne razvlečemo.

Ivan Car:

Odnosi med ljudmi

Ko zaprosiš za ples, se malo prikloni in reci: »Ali smem prositi, da zaplešem z vami«, ali samo »Smem prositi«. Nato jo primeš narahlo z desno roko pod njeno levo, ali pa zadaj okoli pasu. Ker pa nimaš za kakšno močno stiskanje in oklepanje (morda) še nobene pravice, izvajaj vse to zelo na rahlo, po prvem izgledu malo boječe. Če si bolj poznan jo lahko primeš tudi za roko in sicer tako, da združita dlani.

Na podeželju prevladuje še navada, da se ženski zahvalimo na mestu, kjer smo nehali plesati in nato sama odide k svoji mizi. Povsod v mestih, na večjih prireditvah pa tudi na deželi pa je treba žensko spremiti do njene mize in se ji tu zahvaliti. Če si katerega od njene mize oz. družbe še posebej vprašal za ples, se mu zahvali z besedo »Hvala lepa« ali »Se zahvaljujem, se malo prikloniš in odideš.

To sem podrobneje opisal zato, ker želim, da bi naš delovni človek sproščeno izkoristil ob morebitnih prilikah vse, kar je namenjeno ljudem, ne da bi bil zaradi nepoznavanja teh podrobnosti mogoče res kdaj središče pozor-

srčne kulture in do boljše vzgojenosti našega človeka. Samo tani na nekem mestu. Tu sem mislil predvsem na mlajši rod, ki je mogoče s tem nekaj manj seznanjen, rabil pa bo brez dvoma prej ali slej.

NEVLJUDNOST

Da je nevljudnost izraz velike neobzirnosti, izraz velikega pomanjkanja poslušnosti za človeka, včasih izraz celo pravega zaničevanja, to dokazovati je odveč.

Ne mislim se ustavljal pri vrsti naše množične nevljudnosti, ki jo včasih tako dobro obsojajo ljudje po časopisju, vendar pa bom vseeno navedel primer človeške skupnosti in kulture na prevoznih sredstvih. Ni toliko važno za kakšno prometno sredstvo gre, vendar je marsikdaj na to zanimiv pogled, ki se tu odigrava, posebno če je ta skupnost prenatrana. Množica posameznih ljudi, od katere pozna največkrat vsak le sebe, ali bolje povedano, od katerih ve vsak le zase. Ko bi nekdo od ne vem kje opazoval to živahno skupnost, bi se verjetno marsikdaj prijetno zabaval. Če pa je

sam njen enakovreden član, je stvar seveda mnogo bolj zamotana. Naša priljubljena navada, ne bom rekel narodni običaj je namreč ta, da začnemo vstopati tako, kot se poženejo v dir tekmovalci na startu, čeravno ni mogoče nobene sile in vprašanja prostora. Pri tem seveda inteligentno pozablamo na zakon fizike, ki govori, da ne more biti na istem mestu, ob istem času, dvoje teles. Ta poskus seveda nam zapre vhod, a čemu imamo komolce in čemu sploh telesno silo. Menda je eno vsem pred očmi: priti do sedeža in to če je treba čez drn in strm človeških nog, teles in glav, torbic, aktovk, gre za prostor postavimo v tramvajskem vozilu in izbojevati ta prostor pomeni uresničiti načelo: vsi proti vsem. Rad verjamem, da se kdo naravnost na tem mestu kdaj opravičeno zgrozi, ko vidi, s kakšnim brezčutjem je sprejeta noseča žena. Namesto da bi se vsi zganili in tekmovali, kdo ji bo prej izkazal pozornost in pomoč, se premnogokrat zgodi, da se zanjo nihče ne zmeni, da je potisnjena v gnečo, da ji nihče ne odstopi prostora.

Vsekakor pa bi moralo biti prvo osebje, zaposleno na javnih mestih, živ zgled vsem v vljudnosti, pri tem pa bi jim morali pomagati vsi, ki jim je res kaj do

ko smemo upati, da bo vendarle prišel čas, ko bodo javni prostori tudi pri nas postali javna šola omikanega vedenja. Kaže, da o vzgoji imenovanega osebja premalo mislijo tudi odgovorni ljudje.

Nadalje bom omenil primer vljudnosti, ki je v bistvu nevljudnosti. Slovenci smo včasih malo čudni. Včasih smo skrajno pusti, ko pa nas prevzame veselost, bi radi, da bi vse okoli nas plesalo. Kje pa je rečeno, da se mora vse okrog nas zabavati tako kot mi hočemo? Ta vsiljivost gre včasih tako daleč, da postane že nezno in kar pošteno brezobzirna. V razigrani družbi človeka včasih oropamo vse osebne svobode, vsiljujemo mu alkohol, nikotin, ples, jedačo, seveda tudi lastno pamet, na vse načine ga zadržujemo v družbi, ko bi se za vsako ceno rad poslovil. Pri tem smo tako brezobzirni, da ne jemljemo za resno prav nobenih razlogov, ki jih ta nesrečnik v svojo obrambo in opravičilo navaja. Kaj njegovo šibko zdravje, kaj njegovi sklepi in njegove obveznosti. Ne, sedaj si naš in sedaj boš z nami počenjal to, kar bomo mi od tebe zahtevali! Taka zabava in dobra volja človeka osužnjuje, da je zanj to kaj slaba zabava in da se take družbe človek v prihodnje raje izogne.

(Nadaljevanje prihodnjic)

»Zakaj?«
 »Zato, ker ste! Dovolite mi neslano vprašanje: koliko denarja imate?«
 »Kakšnega denarja?«
 »Kakršnega že bodi. Vključno srebrnega in bakrenega.«
 »Petintrideset rubljev.«
 »In s tem denarjem mislite kriti vse izdatke v zvezi z najinim podjetjem?«
 Hipolit Matvejevič je molčal.
 »Tako dragi pokrovitelj. Zdi se mi, da me razumete. Za kako urico boste morali biti mislec in oseba, ki je blizu imperatorju.«
 »Čemu?«
 »Zato ker potrebujeva obratni kapital. Jutri bo moja svatba. Nisem berač. Pirovati hočem na ta znameniti dan.«
 »Kaj bom moral storiti?« je zastokal Hipolit Matvejevič.
 »Molčati boste morali. Zdaj pa zdaj iz same važnosti napihnite lica.«
 »Pa to je prevara.«
 »Kdo trdi to? Ali grof Tolstoj? Ali Darwin? Ne! To slišim iz ust človeka, ki je ravno sinoči skušal vdreti v stanovanje Gricacujeve in ubogi vdovi ukrasti pohištvo. Ne belite si glave! Molčite in ne pozabite napihovati lic!«
 »Čemu se spuščate v tako nevaren posel? Saj naju lahko ovadijo.«
 »To vas naj ne vznemirja! Na slabe šanse ne lovim. Stvar bo izpeljana tako, da nihče ne bo ničesar razumel. Dajte mi čaja!«
 Medtem ko sta družabnika pila in jedla, papagaj pa pokal z lupinicami

ILF IN PETROV

Dvanajst stolov

31

sončnih semen, so v stanovanje prihajali gostje.

Nikeša in Vladja sta prišla s Polesovom. Viktor Mihajlovič se ni odločil, da predstavi fanta velikemu mislecu. Sedli so v kot in jeli opazovati, kako oče ruske demokracije natepava tele-tino.

Nikeška in Vladja sta bila povsem odrasla prismojenca. Vsak je imel nekaj pod trideset let. Očitno jima je na moč ugajalo, da so ju povabili na sestanek.

Bivši odbornik mestne dume Čarušnikov, rejen stavec, je dolgo stresal roko Hipolitu Matvejeviču in mu zrl v oči. Pod Ostapovim vodstvom so stari prebivalci mesta začeli obujati spomine. Ostap jih je pustil, da se pogovore, potem pa se je obrnil k Čarušnikovu:

»V katerem polku ste služili?«

Čarušnikov je zasopihal:

»Jaz? ... Kako bi rekel? Sploh nisem služil. Družba mi je zaupala dolžnost, da skrbim za volitve.«

»Ste plemič?«

»Da, bil sem.«

»Upam, da ste ostali tudi še zdaj. Le dobro se držite! Vaša pomoč nam je potrebna. Vam je Polesov pravil? Tujina nam bo pomagala. Potrebujemo le še javno mnenje. Organizacija mora postati popolnoma skrita.«

Ostap je nagnal Polesova od Nikeška in Vladja in z neprikrito surovostjo vprašal:

»V katerem polku sta služila? Treba bo pomagati domovini. Sta, plemiča? Zelo dobro. Zahod nam bo pomagal. Le pogum. Popolna tajnost pomoči, se pravi, organizacije. Pazite!«

Ostapa je razganjalo. Stvar je nekam dobro tekla. Ko ga je Jelena Stanislavovna predstavila tajniku Brzozavoju, ga je Ostap odvrle stran, mu pripočal, naj se dobro drži, poizvedoval, v katerem polku je služil, obljubljal pomoč iz tujine in zagotavljal popolno tajnost organizacije. Prva misel lastnika Brzozavoju je bila želja, da bi jo kar najhitreje pobral iz zarotniškega stanovanja. Svoje podjetje je imel za preveč solidno, da bi vtikal prste v tve-

gano stvar. Ko pa je z očmi prečnil spretno Ostapovo postavo, je jel omahovati in premišljati: »Sicer pa ... Vse je odvisno od tega, s kakšno omako bo vsa stvar servirana.«

Prijateljem se je pri čaju razvezal jezik. Zarotniki so sveto hranili skrivnost in govorili le o mestnih novicah.

Poslednji je prišel državljani Kisljarski, ki ni bil plemič in nikoli ni služil v gardnih polkih. Iz kratkega razgovora z Ostapom je hitro uvidel, kam pes taca moli.

»Dobro se držite!« je poučno dejal Ostap.

Kisljarski je obljubil.

»Kot predstavnik privatnega kapitala ne morete ostati gluhi za trpljenje naroda.«

Kisljarski je sočutno povetil glavo.

»Ali veste, kdo sedi tam?« kaže na Hipolita.

»Kako ne bi!« je odgovoril Kisljarski.

»Gospod Vorobjaninov je.«

»To vam je velik mislec, oče ruske demokracije, oseba, ki je blizu imperatorja.«

»V najboljšem primeru dve leti samice,« je prešinilo Kisljarskega, da se je začel tresti. »Le čemu sem prišel sem?«

»Skrivna zveza meča in pluga!« je zlovesče prišepnil Ostap.

»Deset let,« je spreletelo Kisljarskega.

»Sicer pa lahko greste, samo opozarjam vas: imate precej dolge prste.«

Zase pa je pomislil:

»Ti bom že dal, pasji sin. Manj ko za sto rubljev te ne izpustim.«

Kisljarski je onemel. Še danes je tako okusno in spokojno obedoval kurje želodčke, govejo juho z oreški in se mu še sanjalo ni o strašnem »meču in plugu«. Ostal je. »Dolgi prsti« so mu šli do živoga.

»Državljan!« je spregovoril Ostap in s tem začel sestanek. »Življenje nam narekuje svoje zakone, svoje trde zakone. Ne bom vam govoril o namenu našega sestanka: znan vam je. Namen je svet. Od vsepovsod slišimo jok in stok. Z vseh koncev naše širne domovine kličejo na pomoč. Dolžni smo stegniti roko v pomoč in stegnili jo bomo. Eni od vas delajo in jedo kruh s surovim maslom, drugi se ukvarjajo s sezonskim delom in jedo sendviče z ikro. Eni in drugi spe v svojih posteljah in se pokrivajo s toplimi odejami. Le otroci sirote so brez strehe. Ti cvetovi ulice, ali, kakor se izražajo proletarski razumniki, cvetovi asfalta zaslužijo boljšo usodo. Mi, gospodje porotniki, smo jim dolžni pomagati. In mi, gospodje porotniki, jim bomo pomagali.«

Beseda velikega kombinatorja je vzbudila med poslušalci različna čustva.

Polesov ni razumel svojega novega prijatelja, mladega gardista.

»Kakšni otroci?« je pomislil. »Čemu otroci?«

Hipolit se niti trudil ni, da bi kaj razumel. Že zdavnaj je naredil križ čez vse; molče je sedel in napihoval lica.

Jelena Stanislavovna je povetila glavo.

Nikeša in Vladja sta vdano strmela v Ostapov sinji telovnik.

Lastnik Brzozavoju je bil nenavadno zadovoljen.

»Sijajno,« je zaključil sam pri sebi. »Pod takšno firmo človek lahko tudi denar da. V primeru, da se posreči — slava! Če ne — si umijem roke. Otrokom sem pomagal — pa mir.«

Čarušnikov se je pomenljivo spogledal z Djadjevom, in ko je s tem dal priznanje konspirativni spretnosti govornika, je še nadalje kotalil po mizi testene kroglice.

BRANKO COPIC:

Oslovska leta

— Preden bo, pripravajo se z duhovi, prišel do stopnic, bom že zdavnaj v konviktu in bom tovarišijo opozoril, — si je predstavljal deček, kadar pa je na cesti opazil koga drugega, ki prefektu ni bil podoben, se je skrtil za drevo ob Uni, dokler ni bil zrak čist.

In tako se je zgodilo, niti v sanjah se ne bi tega nadejal, da se mu je Jovo Škandal, naš hišnik, približal na deset korakov. Prepoznal ga je šele, ko je bilo že prepozno, da bi stekel in zaklical preplah.

Kdo bi se Škandala ob tej uri nadejal! Ta nesrečni večer je Jovo malo dlje posedel v kavarni s svojim stricem, ki je prišel iz Amerike, popil kakšno čašico več kot po navadi in zdaj krevljal spat, počasi tipajoč po zidovih in godrnjajoč:

— Za gotovo je tu nekje. Škandal, če je tudi nocoj ne najdem.

Jovo je dolga leta živel s skritim upanjem, da bo na tleh, čisto ob zidu kake hiše našel denarnico s štirinajstimi tisočaki, s tremi stotaki in osemnajstimi dinarji drobiža. Notri bo še star, v goveje usnje vezan potni list, kolek in za prst dolg tintni svinčnik.

— Škandal, kako se ga bomo napili! — je že naprej cedil sline. — Trije stotaki bodo splavali po vinu, onih osemnajst dinarjev pa bo natakarkarju za nاپitnino dovolj.

Tako je upal in je že iz navade gledal po tleh, kamorkoli se je že bil odpravil. Nekoč je našel tintni svinčnik, podoben tistemu, o katerem je sanjal in je ves blažen zasijal.

— Tako, svinčnik je že tu, zdaj je na vrsti še ostalo, denarnica. Samo potrpi, Jovo, vse bo prav.

Tudi ta večer je hišnik buljil po tleh, če ne bo kje ob zidu zagledal svoje toliko iskane denarnice in tako se je nenadoma znašel pred presenečenim Brankom Mandićem.

— Kaj naj storim? — je bliskovito razmišljal deček. — Če se skrijem za vrbo, bo šel mimo in bo našel tovarišijo v učilnici pri delu, če pa se mu pokažem, kaj naj rečem?

Tedaj je na veliko Brankovo srečo priplul izza kope oblakov jasni mesec in kot živo srebro zasijal na čistem zrcalu Une. Tedaj se v dečkovi glavi utrne obupna in drzna misel:

— Tako bom storil! — Odločno in ne da bi količkaj omahoval, stopi izza vrbe, iztegne roke in z zaprtimi očmi krene proti Jovu. Presenečeni in preplašeni Škandal je v hipu pozabil na svojo denarnico in prestrašen zavpil:

— Hej, kdo je?! Kaj počneš tu?

Klic smo slišali tudi mi v učilnici in se zaklenili v pričakovanju strašne polomije.

Branko pa, ko da ne čuje hišnikovega vpitja, stopa naravnost proti njemu. Ko je Škandal videl, da je pred njim samo deček in da se nima česa bati, mu je sam prišel naproti in ga šele tedaj prepoznal.

— Škandal, saj to je vendar eden od Mandićev!

Prijel je dečka za iztegnjene roke in ga malce potresel.

— Hej, Mandić, kaj je s teboj?

— A-a-a-a! — nerazločno zagagal Branko. Škandal ga prime za ramena in ga dodobra strese.

— Mandić, zbudi se, čuješ?!

Zdaj šele se je deček zdrznil, odprl oči, pri-sebno pogledal najprej na levo in desno in šele nato v Jova.

Kje pa sem vendar?

— Na cesti, bratec, vidiš, — mu pojasni Škandal. — Kaj pa je s tabo?

Deček umolkne, kot da bi se rad nečesa spomnil in tiho odgovori:

— Mesečnik sem.

— A, to je! — je vzkliknil Jovo. — No, prvič v življenju vidim pravega mesečnika.

— Kadar je luna, je z mano vedno tako, — reče Branko.

— Pa kako si vendar prišel ven, ljubi moj? — vpraša sočutno Škandal.

— Kaj vem. Tisti, ki so me že videli, pravijo, da zlezem najprej na streho in se tam spreham čisto po robu, potem pa ...

— Ljubi bog, strašno! — je osupnil Jovo in zamižal od razburjenja.

oktober 1943 KOČEVSKI ZBOR oktober 1963

Razvoj ljudske oblasti v NOB

Po neosvobojenih krajih je bilo to težje, vendar so vse pokrajine Slovenije izvedle politve in njihovi odposlanci so prišli na zasedanje Zbora slovenskega naroda na osvobojeno ozemlje v Kočevju. Po brigadah in odredih narodnoosvobodilne vojske so se politve izvajale z istim navdušenjem kot na osvobojenem ozemlju. Borci so poleg sovražnih postojank in bunkerjev volili odposlance in

obenem napadali sovražnika, ki je zbiral svoje sile za napad na osvobojeno ozemlje.

Osvobojeno Kočevje se je začelo pripravljati za sprejem odposlancev in hkrati izvajalo politve po vsej Kočevski. Navdušenje ljudstva je bilo nepopisno. Povsod je bilo veliko dela in skrbi, da so se vse naloge izvedle pravočasno.

ZASEDANJE ZBORA ODPOSILANCEV SLOVENSKEGA NARODA

Vsi odbori OF v Kočevju in v njegovi okolici so bili angažirani v pripravah zasedanja Zbora odposilancev slovenskega naroda. O vsem tem delu je ostalo zelo malo napisanega, po pripovedovanju se zvečinoma ljudi je bilo vse skupaj zelo skrivno pripravljeno, da je Zoor nemoteno potekal.

V zvezi samega Zbora je v zapisniku TOOF Kočevje med drugim le kratko zabeleženo, da je tovariš Bogomil Gerič poročal o volutnem mitingu, ki se je organiziral v Kočevju za izvolitev kočevskih odposilancev.

»Miting je odlično uspel v vseh ozirih,« je zapisano v zapisniku. »Vsi kandidati so bili soglasno izvoljeni in javnost je potrula, da je odbor posrečeno izbral zastopnike za Zbor odposilancev. Po privretni je bila prosta zabava, poročilo o tem so prinesle tudi Kočevske vesti, ki so tedaj izhajale v Kočevju.

V pripravah za zasedanje Zbora odposilancev slovenskega naroda v Kočevju je bilo veliko organizacijskih in tehničnih priprav. Poleg ureitve sokolskega, sedaj Seškovega doma je bilo potrebno organizirati prenočišča in prehrano za vse odposilance in goste, ki so prisli v Kočevje. Zbor je zasedal iz varnostnih razlogov samo v nočnih urah, podnevi so se odposilanci in gostje zadrževali po vaseh v okolici Kočevja, v Livoldu, Dolgi vasi, Satki vasi, Zeljnah, Klinji vasi, Stari cerkvi in ostalih vaseh. Odbori Osvobodilne fronte v teh krajih so skrbeli za njihovo prehrano in počitek.

V Dolgi vasi je bila angleška delegacija z majorjem Jonesom, ki je stanovala v niši sredi vasi. Po pripovedovanju ljudi so bile postavljene pred hišami mize, ki so bile pokrite in maskirane z vejami, da jih ne bi opazili nemški letalci, ki so v tistem času leteli kot izvidniki po Kočevski. Nemci so namreč že pripravljali ofenzivo iz hrvatske strani proti osvobojenemu ozemlju Slovenije.

Za prehrano je bilo preskrbljeno, ker so jo dobili terenski odbori iz skladišč, ki so ostala za Italijani. Težave so bile le z mletjem zita, ker so bili mlinci po Kočevski v zastoju. V Dolgi vasi so si pomagali na ta način, da so dobili mali železni mlin, na katerem so mleli žito za prehrano odposilancev Zbora in ostale goste. Pozneje, v času nemške okupacije, so mleli žito na tem mlinu vsi prebivalci Dolge vasi.

V Zeljnah je bilo čez dan 150 odposilancev, v Klinji vasi 50. Razporejeni so bili pri družinah, ki so zanje skrbele za hrano in počitek. Odposilanci so se zjutraj po končanem zasedanju prepeljali na vasi z avtomobili, čez dan so počivali, zvečer so se spet odpeljali na zasedanje Zbora v sokolski, sedanji Seškov dom.

Zasedanje zbora odposilancev je ves čas od 1. do 3. oktobra nemoteno potekalo. Prva (slavnostna) seja Zbora se je začela 1. oktobra 1943 ob 9. uri zvečer. Sejo je pričel predsednik Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Josip Vidmar, vodil jo je delovni predsednik Bogdan Osolnik.

Demokratsko izvoljeni odposilanci slovenskega naroda med 20. in 25. septembrom so se zbrali 1. oktobra na prvem zasedanju. Zbrali so se v dvorani, kjer so bile zapisane besede, ki jih je zaklical največji sin slovenskega naroda Ivan Cankar: »Narod si bo pisal sodbo sam.« Ta narod se je po tisoč letih prebudil, izvojeval prvo zmago, prvo svobodo in v njej izrekel svojo prvo svobodno besedo na volitvah, ki so bile izvedene. Njegovi glasniki, njegovi odposilanci so se zbrali, da manifestirajo in izrazijo voljo naroda. Zbrali so se v dvorani, ki je bila dostojno pripravljena za te slovesne trenutke. V ospredju so bili znaki naše vsenarodne organizacije OF, odeti v lorvorjev venec in slovensko zastavo, na strani pa zastave zavezniških narodov ter slike našega voditelja tovariša Tita in zavezniških voditeljev. Vsa dvorana je z vidnimi znaki izrazila slovesnost velikega trenutka slovenskega naroda.

Na Zboru je bilo prisotnih 572 izvoljenih odposilancev. Zboru so prisostvovali delegacije Slovenske protifašistične ženske zveze, Zveze slovenske mladine in osvobodilnih organizacij iz vseh osvobojenih in neosvobojenih slovenskih pokrajin.

Velikega trenutka v zgodovini slovenskega naroda so se pred vsem udeležile delegacije vseh tistih organov in oblasti, s katerimi je slovensko osvobodilno gibanje bilo neposredno povezano. (Se nadaljuje)

Koledar

V tej rubriki bomo podajali kronološke pregledne važnejših dogodkov iz razvoja socialistične revolucije in osvobodilne vojne narodov Jugoslavije ter druge svetovne vojne. Pričeli bomo z letom 1928 in objavili pregled dogodkov sproti za tekoči teden za obdobje od 1928—45.

2. avgusta 1928. Na seji Biroja CK KPJ imenujejo za sekretarja Pokrajinskega komiteja KPJ za Hrvatsko Josipa Broza.

15. 8. 1930 — Policija ubila Josipa Kolumba in Pero Popovića-Ago, sekretarja CK SKOJ.

Julij-avgust 1935 — KPJ je poskusila ustanoviti enotno delavsko partijo, ki bi bila legalna politična organizacija delavskega razreda. Glavni iniciativni odbor je 9. avgusta objavil politično platformo nove stranke, do ustanovitve pa ni prišlo, ker so socialisti odklonili sodelovanje, pa tudi stranka je bila zamišljena samo kot organizacija delavskega razreda.

Avgust 1938 — Na pobudo KPJ so se začele formirati obrambne mladinske čete in bataljoni. Naloge — pripraviti mladino za primer vojne v vojaških vajah in prvi pomoči.

6. 8. 1939 — Na Veliki planini pri Kamniku je bila Peta deželna konferenca SKOJ, ki je štela takrat kakih 9000 članov.

7. 8. 1940 — Nemčija anektirala francoski pokrajini Alzacijo in Loreno. Anglija evakuirala brit. Somalijo. Churchill pripoznal de Gaulleja za vodjo »svobodnih Fran-

cozov« in le-ta je pričel upostavljati »Svobodne francoske sile«.

10. 8. 1941 — V Biltenu Glavnega štaba NOPOJ objavljen direktivni članek tov. Tita »Naloge NOP odredov«.

14. 8. — Začetek ustaško-domobranske ofenzive proti uporni Bos. Krajini.

17. 8. Formiran Kamniški partizanski bataljon.

13. 8. — SZ in Vel. Britanija objavili skupno deklaracijo o nevtралnosti Turčije.

14. 8. — Churchill in Roosevelt podpisala Atlantsko listino.

10. 8. 1942 — Formirana 10. hercegovska udarna brigada.

11. 8. — Tito poslal Moskvi protest zaradi podpiranja izdajalske jugoslov. vlade.

12. 8. — Formiran 2. slavonski PO.

14. 8. General Eisenhower imenovan za vrhovnega komandanta zavezniških sil s sedežem v Londonu.

12.—17. 8. — Konferenca Stalin-Churchill v Moskvi o drugi fronti.

10. 8. 1943. — Zavzeta Bijeljina. Napad 1. krajiške na letališče pri Sarajevu; uničenih 17 letal.

15. 8. — Formirana madžarski bataljon in nemška četa v sestavi Podravskega PO.

11.—12. 8. — ZDA, Vel. Brit., Kanada in Kitajska odobrile načrt o izkrcanju v Evropi na pomlad 1944.

16. 8. — Nemci razglasili obredno stanje v Nemčiji. 17. 8. — Zavezniški docela osvobodili Sicilijo.

12. 8. 1944 — Sestanek Tito-Churchill v Neaplju.

17. 8. — Zadnji poziv predsednika NKOJ maršala Tita pripadnikom kvizlinških formacij, naj se pridružijo NOVJ.

12. 8. — SZ pozvala Bolgarijo, naj pretrga stike z Nemčijo.

Kočevje je iz dneva v dan lepše. Popravljajo hiše, urejujejo parke... Skratka: Kočevje hoče lepo in urejeno pričakati slavnostne dneve obletnice Zbora

Brigada za ureditev mesta

Štab za ureditev Kočevja je v teh dneh formiral brigado za ureditev mesta. V skupini za ureditev mesta je štirinajst članov raznih kolektivov, ki bodo delali pri urejevanju zelenic, popeskovanju pločnikov in drugih komunikacijskih delih. Skupina dela pod strokovnim vodstvom vrtnarja, ki je zagotovil, da bodo dela končana v enem mesecu. Za tako delovno skupino se je štab odločil na predlog delovnih organizacij. Kemična tovarna pa se je odločila, da bo v ta namen pri-

spevala v komunalni sklad približno milijon dinarjev.

PREDGRAD

(jš) — Počitniške hišice v Dolu ob Kolpi so sedaj polne. V nedeljo so se pripeljali kopalci iz Kočevja v treh avtobusih. V Dolu je voda res dobra za kopanje, pa tudi prostora je dovolj. Da se je ta turistična in izletniška točka že močno uveljavila, dokazujejo številni obiskovalci vsak dan.

Olimpija : Kočevje 9:0 (6:0)

4. avgusta sta igrala na stadionu v Gaju drugoligaš Olimpija in NK Kočevje. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

Olimpija: — Istenič, Puškarić Jovičević, Jalševc, Kulenović, Klančičar, Vukotić, Bajželj, Velkavrh, Rojina in More.

Kočevje: Kocjančič (Magdič) Komac F. Svete, Lunder, Bregar, fec, Baštar, Leskovšek (Radosavljevič P.) in Ivanetič.

Za tekmo je bilo veliko zanimanje, saj si jo je ogledalo preko 1000 ljudi. Najbolj navdušeni navijači so že ob štirih zasedli najboljše mesta na tribuni. Ko sta moštvi pritekli na igrišče, so jih gledalci pozdravili z burnim plaskanjem.

Takoj po žvižgu sodnika so igralci Olimpije začeli silovito pritiskati na gol domačinov. Ti pa so se le branili. Prvi gol za Olimpijo je bil dosežen iz prostega strela. Če bi bil vratar domačinov na svojem mestu, bi moral ta strel braniti. Po tem голу je Olimpija zaigrala še z večjim poletom. Sledila je cela vrsta udarcev na gol. Do konca prvega polčasa so gostje dosegli še pet golov.

Za domačine lahko trdimo, da prvi polčas sploh niso prišli do vrat Olimpije. Vse njihove žoge je pobrala odlična obramba.

V drugem polčasu se stanje na igrišču ni spremenilo. Olimpija je napadala, domačini pa so se branili. S hitrimi in nevarnimi na-

padji so igralce domačega moštva večkrat spravili v zelo kočljive situacije. V tem delu igre se je posebno odlikoval vratar domačih, ki je ubranil več nevarnih strellov. Olimpija je do konca tekme dosegla še dva gola, tretjega pa so v svoji zmedenosti dali sami domačini. Tako je bil končen re-

borili in trudili, kolikor so jim dale moči. Na vseh tekmah, kar so jih doslej odigrali, pa so prišli do izraza tudi zelo slabi čevlji. Vsa moštva, ki so doslej gostovala v Kočevju (tudi manj kvaliteta), so imela boljše nogometne čevlje. Te pomanjkljivosti gledalec ne vidi, igralec pa občuti,

Predsednik nogometnega kluba Kočevje Duško Stjepić je pred tekmo izročil gostom v spomin sliko Kočevja

zultat tekme z 9:0.

Olimpija je prikazala sodoben nogomet. Hitrost obvladavanja žoge, start na prvo žogo, vse to so bile vrline ljubljanskih nogometašev.

Domači igralci so se ves čas

ko ima noge ožuljene in krvave. Igralci Kočevja so v tej tekmi le pokazali, da tudi po tako visokem rezultatu niso izgubili glave in so igrali ves čas požrtvovalno in berbeno.

Lunder

Možnosti koriscenja prostega časa v počitniški zvezi

»Kje, kdaj in kako naj preživim letni dopust?« je vprašanje večine mladih ljudi, ki ne vedo, kam naj bi odinili v prostem času. Tudi mladinska organizacija se je že večkrat ustavljala ob tem, toda ni prišla nikoli do zaključka. Mladi ljudje namreč niso zadovoljni le z obljubami, temveč jim je treba takoj nuditi vse, kar si želijo. Nuditi jim je treba željo po aktivnem odmoru, katerega pa uresničujejo le cilji počitniške zveze — vzgojne organizacije za izletništvo, potovanja in drugačen aktiven odmor, ki ga moramo iskati še v raznih drugih oblikah (izleti, potovanja, letovanja, pohodi, zimovanja in podobno).

Marsikateri mladinec ali mladinka bi rada preživela skopo odmerjen prosti čas ob morju ali v planinah toda nima možnosti, ker ne ve, da so v naših podjetjih, ustanovah, stanovanjskih skupnostih družine počitniške zveze, ki vedno sprejemajo rezervacije za svoje domove. Vse premalo smo storili, da bi mlade ljudi seznanili z delom in cilji naše organizacije, zato moramo v letošnjem letu izdati čimveč propagandnega materiala.

V dosti večji meri kot doslej se mora organizacija javljati kot organizator izletov, potovanj, pohodov in drugih vrst oddiha za

PREDGRAD

(jš) — 20. julija so Podgraščani nastopili na festivalu v Piranu z narodnim plesom Kolo, Most ter so bili oblečeni v bele poljanske narodne noše, sodeloval pa je še tamburaški zbor. Gledalci so jih toplo sprejeli. Dobili so zastavico in šopke rož.

vso mladino določenega kraja, tovarnen, vasi, šole itd. To pa terja od nas, da organizacijo v neki meri razvijamo kot servis za vse te dejavnosti. Saj je naša organizacija s svojimi nalogami in cilji ter delovnimi izkušnjami na tem področju sposobna oz. mora biti v še dosti večji meri sposobna, da pri mladini vzbuja željo po aktivnem odmoru in da tudi vse oblike aktivnega odmora organizira za čim širši krog mladih.

Poleg tega, da organizira počitniška zveza izlete, pohode, potovanja, letovanja in druge akcije — skratka vse oblike dejavnosti mladinskega turizma za svoje članke in ostalo mladino, nudi članom tudi določene materialne ugodnosti. Skupine najmanj 5 članov imajo v vseh vlakih in progah popust (50%) na redno vozno ceno, v času od 15. junija do 30. septembra pa 75% popust. Enak popust velja tudi na ladjah splošne morskne plovbe. Počitniška zveza ima že 23 stalnih domov z 2240 poste-

ljami v vseh večjih krajih po Jugoslaviji, v katerih je za članke ceneno prenočišča od 100 do 250 din, za ostalo mladino pa 50% več. Od 15. junija do sredine septembra posluje 44 letovišč počitniške zveze s preko 6260 posteljami. Večina letovišč je ob jadranski obali od Puče do Ulcinja, nekaj pa jih je tudi ob jezerih. Letovišča so v glavnem po šotorih, nekaj pa jih je tudi v weekend hišicah. Cena oskrbnega dne v letovišču je od 300 do 500 din, za ostalo mladino pa 50% več.

Se in še bi lahko našteval, kakšne mgodnosti nudi PZ svojim članom, zato je še čas, da se vpišete v našo organizacijo in preživite že letos svoj dopust v enem od jadranskih letovišč.

Prijave za četrto izmeno od 15. avgusta do 1. septembra v letovišču Arbanasi — Zadar sprejemamo vsak dan od 8. do 12. ure v naši pisarni pri občinskem sindikalnem svetu Ribnica, kjer vpišujemo tudi v članstvo.

p i š e j o ž e k

Dragi stric urednik!

Moja sestra Monika je začela iskati med fanti takega, ki bi imel večje, in kakor pravi Monika, redne dohodke. To pa zato, kakor trdi naša ljuba mama, ker gre ljubezen skozi žep (poln seveda). Zaradi vseh teh momentov ima Monika sedaj rada nekoga štipendista, ker so le ti taki, da imajo redne dohodke, ne da bi kaj delali. Monika pravi, da so sicer tudi taki štipendisti, ki se trudijo in učijo, da bi nekoč nekaj znali, toda so bolj redki in jih

oni »pravi« preveč ne marajo. Tisti, ki ga ima rada Monika, je »pravi«, ker je že v nižji šoli komaj lezel, v sedanji šoli, za katero ima štipendijo, pa je prav tako in je že enkrat ponavljal letnik. Sam ponosno pravi, da je repetent. Kakšna funkcija je to sicer ne vem, vsekakor pa mora biti to nekaj posebnega in vzpodbudnega. Tudi on pravi, da se lahko napravi iz navadnega soldata Napoleona in da se bo tudi on že znašel, kar mu rad verjamem. Če bo pa tako, se tudi jaz ne bojim,

Urban z Ribnce

Prajsno rajžo t'najsm n'č pi-sou, k je strajla uame trajšča. U n'dajlo s'm se ga prou poštanu n'klajstu, k s'm pa domu pršu, je pa toku grmajlu in trajskal, d' s'm mislu, d' buom konc sturu. Potlaj pa ceu kej'd'n najsm smu it v'n. Sele zdaj s'm pršu malu k sjab'.

Jest misl'm, d' je bla tista sli-ka od ribnšk'ga štadiona u Novicah kar fajn. Ne vajm, z'kaj je blu trajba z'b't ke nuot'r tülku m'ljuonu samu z'tu, d' b' se potlaj po njam' pasle krave in rastu osat, saj osat b' lohku prou komot rastu tüd' če njab' tam n'č rihtal' in dnar metal stran'. Jest tüd' n' vajm, kej so naš' športnik', kaj je tüd' n'h prerastu osat in plevju? Kaj use b' imajl' z' tiste dnarje, pa še malu majnše igrišče b' lohku zrihtal', saj n' rabmo toku velicga fuzbalplaca kukr je pu Ribnce. Ce ga pa že imamo, saj tu naj n'č hudga, b' ga pa lohku usaj nugal' al' pa usaj mjerkal' najnga.

Prec zravn tjače naša Bistrca, n' k'tjero smo us' ponosn', saj imamo glih z'radi nje tri mostuve kukr u L'blan'. Druge nuncge pa pouz'prou toku najmamo od nje. Rajs so jo skuz' trg pred trijm' lajt' malu popraul' in z'reaul'jeral', d' se usaj vid', kej tia-če. Tu se im je toku fajn zdajlu, d' so misln' n'rest z' festival n' njej kuovo prireditu, benješko nuč, pa kaj buomu srutk', k' se u nji še žaba njab' muogla uo'pt! N' Bistrce imamo tüd' kopališče al' je usaj učas'h blu, kokr m' je v'rpoudvou muj oče, zdaj je pa tam samu še mlaka umazane v'odje, pa je še zmjeraj kdu toku n'um'n, d' rjače, d' se grje ke kuopat. Vjal'k' člouk se u vod' še noštjanu obrnt' njab' muogu. k' ie strlga že usa z'raščena z' bičkam, n'hče pa se n' zmisl', d' b' tam malu porihou in uriedu anu n'raudansku kopališče. Č' buo šlu še dougu toku, tam n' buo nobenaa kopališča več, ampak buo ratalu — pokopališče. Ureditu kopališča že dougu lajt' obliblajo, pa s'tm naj n'č, pa tüd' n'č n' buo, kukr jest vajm. Jest zje vajm, d' se ke n' buom šu kuonat, saj voda toku naj nikdar dobra, še u vin' ne...

B'l so jo pogrihtal' član' zvezje borcu, ku so z'čjel' p'r štacjuon' dajlat' keplišče. k' buo veliku vradnu, n'rjedl' pa ga buodo z' majhne dnarje, skoraj use s prostovol'n'm dajlam. Skuoda je le tu, d' je zdaj toku malu članu oranizacije, k' buo pa keplišče ootouu, ih buo z' igrat pa še enkrat več kukr ih je z'pisan'h. Samu an'h par se ih tam matra, d'rič' se im m'nde pa smajejo. Amp'k' jest tak'm njab' tüd' potlaj pilstu iarat, č' se najso zmi-šln' v'raj, ku je blu trajba dajlat. Z'daj buom šu tüd' jest učas'h pomaaat, samu d' se buom z' nai-kaj cajta rajšu tastare. Šo narbl' na z'tu, k' je prec zravn' bufet.

No, zdaj buom pa njehou, s'm zje preveč žej'n. Pa še drdg'č kaj.

Urban

saj tudi sam s težavo rinem proti koncu osemletke in nimam skrbi za štipendijo za nadaljevanje »študija«, da bi tudi jaz kaj postal. Če se bo le dalo, bom tudi jaz postal — repetent! Kot tak te tudi najlepše pozdravlja — Jožek.

ta teden za vas

RIBNICA

Rodila je Vukoja Vladka, gospodinja iz Ribnice 25 — dečka.

LOŠKI POTOK

Poročila sta se Dejak Jože, zidar iz Dol. Lazov, star 26 let in Knavs Jožefa, delavka s Hriba 5, stara 21 let.

DRAGA

Umrila je Mihelič Helena, kmetovalka iz Trave 17, stara 84 let.

ORTNEK

Umril je Aleksander Vilevaldt, upokojeni strojnik, star 82 let.

PREDGRAD

V ljubljanski bolnišnici je rodila Pajnič Marta iz Predgrada 2 — deklico.

Umril je Nagoda Anton, poljed. iz Predgrada 18, star 41 let.

V ljubljanski bolnišnici je umrila Zupan Marija, poljed. iz Predgrada 10, stara 49 let.

CESTITKA

Ljubemu sinu in bratu Ivanu Zbačniku, majorju v Zagrebu, iskreno čestitajo za štirideseti rojstni dan in petnajsto obletnico poroke — ata in mama iz Travnika ter bratje in sestre z družinami.

CESTITKA

Anici Žagarjevi vse najlepše in najboljše za rojstni dan — kolektiv ČZP »Kočevski tisk«.

CESTITKA

Dragemu in skrbnemu možu in očku Antonu Jalovcu za njegov rojstni dan vse najboljše in najlepše — žena Vida s sinkom Leonom.

Vida Jalovec, Tiskarna

OBVESTILO

Obveščamo vse cenjene stranke, da od 12. avgusta dalje poslujemo v Podgorski ulici — sedanji »Avtoservis«.

Odpad Kočevje

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža, očeta in brata.

MARTINA SENICE

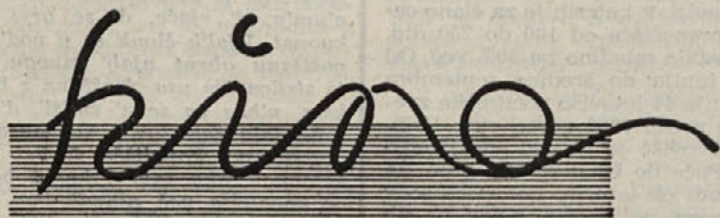
se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, posebno pa še darovalcem vencev, cvetja, godbi, upokojenem, zdravnikom in duhovščini. Zalujoči: žena Ivana, otroci z družinami in ostalo sorodstvo.

IZGUBLJENO

Na cesti od Ribnice do Kočevja sem izgubil osebno izkaznico in potrdilo o znanju prometnih predpisov. Naiditelja prosim, da izgubljeno proti nagradi vrne na naslov: Bregar Božo, Ribnica 118.

IŠČEM SOBO

V Kočevju iščem enosobno stanovanje. Ponudbe v lekarni v Kočevju.

KOČEVJE: od 9. do 11. avgusta italijanski film »Kako lepo je živeti«, 12. in 13. avgusta italijanski film »Moški«, 14. in 15. avgusta ameriški barvni film »Zakon prerije«, od 16. do 18. avgusta španski barvni film »Lažni zakon«.

RUDNIK: 10. in 11. avgusta ameriški film »SOS Pacifik«, 17. in 18. avgusta ameriški film »Jezik za zob«.

RIBNICA: 10. in 11. avgusta slovenski film »Naš avto«, 17. in 18. avgusta italijanski barvni film »Poletne pravljice«.

SODRAŽICA: 10. in 11. avgusta nemški barvi film »Ešnapurški tiger« I. del, 17. in 18. avgusta »Indijski nagrobni spomenik«.

VELIKE LAŠČE: 10. in 11. avgusta francoski barvni film »Parizanka«, 17. in 18. avgusta ameriški barvni film »Nemirna leta«.

STARA CERKEV: 10. in 11. avgusta italijanski barvni film »Vojna in mir« II. del, 17. in 18. avgusta sovjetski film »Tihi Don« I. del.

LOŠKI POTOK: 11. avgusta jugoslovansko italijanski film »Beli hudič«, 18. avgusta nemški film »Morilci so med nami«.

BROD NA KOLPI: 10. in 11. avgusta jugoslovanski film »Poklican je tudi V.b«, 17. in 18. avgusta ameriški barvni film »Nekateri so za vroče«.

PREDGRAD: 10. in 11. avgusta jugoslovanski film »Nebeški odred«, 15. avgusta jugoslovanski film »Nočni izlet«, 17. in 18. avgusta ameriški barvni film »Tarzanova borba za življenje«.

OSILNICA: 18. avgusta francoski film »Do zadnjega diha«.

Filmi, ki jih bomo gledali

Slovenski film »Naš avto« ni umetnina, pač pa je prijetna komedija. Preprosta zgodba o fantu, ki izve, da je bila njegova fotografija na natečaju izbrana za najboljšo, pa v tem, ko pričakuje nagrado, po temeljitem družinskem posvetu sklone kupiti avto, je z značilno tipiko docela naša. No, z nagrado ni seveda nič. Vse, kar prejme, je le diploma. Toda družino je že obsedla misel na lastni avto. In tako kupijo od pretkanega trgovca staro vozilo, ki požre več njihovih že tako skromnih denarnih prihrankov. kot bi jih požrl nov avto. Tragično komičen vrhunec doseže, ko se baba z njim zaleti sredi domačega trga, toda posebne škode ni, edini ponesrečenec je avto, ki ga odpeljejo na Odpad. Film je režiral znani režiser František Čap. Film »Naš avto« bo na sporedu v kinu Ribnica 10. in 11. avgusta.

Razpis

Podjetje storitvenih obrti »Kovinar« Kočevje

razpisuje

po sklepu upravnega odbora delovne organizacije naslednja delovna mesta:

1. pomočnika tehničnega vodje podjetja,
2. več vodovodnih instalaterjev,
3. več instalaterjev centralne kurjave,
4. pomožnega skladiščnika.

Za delovno mesto pod 1. se zahteva kvalifikacija strojnega ali gradbenega tehnika, za delovna mesta pod 2. in 3. pa ustrezna strokovna kvalifikacija in sposobnost samostojnega izvrševanja del te stroke.

Osebnih dohodkov po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Nastop službe je možen takoj, razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Spomenik v Banja loki

Na pobudo krajevne organizacije ZB Banja Loka so začeli ljudje v tem kraju urejevati prostor za postavitve spomenika padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja iz teh krajev. To akcijo so pripravljali že več let, letos pa so začeli z gradnjo in ureditvijo prostora za spomenik, ki bo stal poleg šole. Predvidevajo, da bodo vsa dela končana najkasneje za dan republike. Za

postavitev spomenika so prebivalci sami prispevali milijon dvesto tisoč dinarjev, pri ureditvi prostora pa pomagajo s prostovoljnimi delom.

Solo v Banja loki obiskuje 30 otrok, otroci od šestega razreda naprej pa obiskujejo šolo v Fari. Letos so s pomočjo občinske skupščine Kočevje adaptirali vse šolske prostore.

Ponazoritev napada na Grčarice

Občinski odbor ZB in rezervnih oficirjev Ribnica bosta septembra ponazorila napad na plavogardiste v Grčaricah. Ta bitka, ki je bila tri dni in tri noči, je dala partizanom novih moči in poleta za nadaljnje boje. V dneh borbe je kapitulirala tudi italijanska vojska.

Pod vodstvom že prej omenjenih organizacij bodo napad ponazorili obvezniki predvojaške vzgoje iz Ribnice, dobro pa bi bilo, da bi pri tem sodelovali tudi obvezniki predvojaške vzgoje iz Kočevja. S tem bi bil dan še večji podarek prireditvam v počastitev Kočevskega zbora. Avto moto društvo Ribnica bo tega dne organiziralo v Grčarice ocenjevalno vožnjo. Tudi druge organizacije

naj bi se udeležile slovesnosti, ki bodo v začetku septembra v Grčaricah.

Statut ribniške občine

V sredo, 24. julija je zasedala pri občinski skupščini komisija za izdelavo statuta ribniške občine. Komisija je kritično pregledala dosednji statut, ki je bil sestavljen 15. avgusta lanskega leta in je glede na novo ustavo zgrešil nekatera stališča. Člani komisije so pregledali tudi nekatere statute drugih občin, zadolženi pa so tudi, da takoj začnejo zbirati podatke ter pripravijo iz svojih področij zadolžitve in dela. Poročila morajo biti gotova do 15. septembra.

Klub mladih astronautov

V Leningradu imajo klub mladih astronautov, ki je prvi te vrste na svetu. Otroci so ga ustanovili 12. aprila 1961, na dan, ko so poslali v vesolje Jurija Gagarina. Klub je imel sprva 300 članov — dijakov med 15 in 17 leti, sedaj so njihovo število zmanjšali na 100. Razen medicinske selekcije klub zahteva še brezkompromisno disciplino, odličen uspeh pri učenju in stalni fizični trening.

Deset najboljših članov je že letelo z reaktivnimi letali, skakalo s padali in treniralo na raznih napravah ter bivalo v pogojih vesoljskega poleta. Razen tega obvladajo radiotehniko in se spoznavajo z astronomijo, vesoljsko medicino in astronautiko.

Pred kratkim jim je glavni maršal avijacije SZ Aleksander Novikov predal spričevala mladih kozmonavtov.

PRVA JUGOSLOVANSKA ATOMSKA CENTRALA

Izgradnja projektov za našo prvo atomsko centralo je zaupana domačim podjetjem, ki so že začela s prvimi pripravami za izpeljavo te zapletene naloge. Skupaj s podjetji, ki so specializirana za to delo, bodo pri izdelavi projektov sodelovali tudi naši atomski inštituti, ki se s to problematiko že intenzivno ukvarjajo.

Strokovnjaki pričakujejo, da bodo že letos lahko postavili trdne organizacijske osnove, ki bodo ustrezale našim potrebam za izgradnjo prve atomske centrale v Jugoslaviji.

Centrala bo imela nuklearni reaktor na prirodni uran s pliniskim hlajenjem in modernim grafitom.